

NOORUS MAA

EESTI NOORSOO AJAKIRI
ESIMENE AASTAKÄIK

S I S U.

M. Alleksa. Inne pikset. — Noo rusmaalastele.

I. Parijõgi. Kalle Kusti.

W. Hauff. Noor inglane.

Yrjö Karilas. Hingehõimlased.

Prof. Otto Baschin. Võitlus põhjanaba pärast.

Ch. Dickens. Kilik koldel.

Mitmesugust.

Võistlusi ja ülesandeid.

Kirjakast.

Eha Hõbe — ei. — **Edy, Veli Viru** — ei lähe. — **A. V.** — Tikka surm ei. — **N. Esk** — tarvitame. — **M. K.** — Jälle koolimajas — pikk ja väheisaldav — ei. — **K. O.** Nooruspidu nõrk, Kangelased meile liig pikk ja väheütlev. — **Ri-Ra** — tarvitame edespidi. — **Vari, A. Be, K.** ei. — **Inimene** — suur länu, saatke veel midagi selleaolist. — **H. L.** — luuletused kohati päris hääd, tervikutena aga nõrgad sellepärast ei lähe, harjutage edesi ja saatke meile näha. — **I. R.** — laulud nõrgavõitu, tõlked aga harilikult otsime ise — ei. — **Aug. V** — I. kuiv ja igav, seelaadi aineid võiksime tarvitada, aga elavamas värskemas käsituses. **L. L. L.** — tarvitame edespidi. — **Bennit** — ei. — **I. K.** Saatus ja mõistatused ei. — **L. J.** — Sonett ei lähe, katsuge uuesti. **E. Vellago** — laulud ei ole küllalt kindlad vormilt, ka teete keelele riimi nõudel liiga, eriti sihituse vigu. **I. R.** — Heine ei lähe. — **Joosep** — saatsime paranduste tegemiseks tagasi. — **E. K.** — Mõnda lugeda oskamisest — ei saa tarvitada. Ka ei saa meie avada Noorusmaas Teie poolt soovitatud osakonda. Küll aga võime seda ala käsitavaid kirjutusi tarvitada, kui nad meile kohased. **Jaani ja Järi** — no see oleks lugu, meie ei usu aga enne, kui saame näha. Tervisi vanaisale! — **K. L.** — seekord ei!

Kõigile noortele kaastöölistele. Palutud kirjalikke arvustusi ei saa alati saata, lepitagu sellepärast siin antud teadetega. Ärgu ei veel kedagi kohutagu, jatkake aga tööd ja pidage meid aeg-ajalt meeles. Pange tähele, et kõik kaastöö oleks kirjutatud selgesti ainult lehe ühele küljele.

NOORUSMAA

EESTI NOORSOO AJAKIRI

Nr. 6.

Jaanikuu

1926.

Toimetuse juhatajad: J. Käis, M. Laarman, E. Martinson. :: Vastutav toimetaja E. Martinson. :: Väljaandja: Eesti Õpetajate Liit. :: Toimetuse ja talituse Tallinn, Rataskaevu nr. 22. Toimetuse kõnetunnid esmaspäeval ja reedel k. 12—1.

Inne pikset.

M. Aleksa.

Om ilma liialt kütnü pääväahi,
sest lämmätäv-kuum kätte tulõ uu.
Man pedäjite joba välkü lüü,
kui kistutas uu päävalambin tahi.

Ma istu trepil, ütsisilmi vahi,
välk tulikerä kui üüst läbi süü.
Ja kottal Tõrvapalo musta rüü
kats pilvesammast niğu tumma' vahi'.

Ei kuulõ mürinät, viil pikne kavvõn,
õhk paks ja rassõ niğu kuuljahavvan,
ei liiğu hainakõrs, ei lehki puul.

Siss niğu kartold valatasi vakka.
tuu piksemürrin Tõrvapalo takkan;
mõts kohisema hakkas, tulõ tuul.

Noorusmaalastele.

Noorusmaa algas oma tegevuse kesel pikka ja pimedat talve, kasvamisega, külastas noorusmaalasi vaadeldes ja juhtides nende harrastusi ja toiminguid, kuni ootamatult oliği käes kesksuvi.

Noorusmaa esimese tegevusaasta esimene pool on jõudnud lõpule, Noorusmaa astub teise poolaastasse uue jõuga, uute kavatsustega ja uute tahetega.

Esimesel poolaastal Noorusmaa sai ilmuda vaid korra kuus. Neli

Liiva-moonaküla poisid.

IV. Kalle Kusti.

J. Parijogi.

Kalle Kustit ei võetud mõisa kärneri- poisiks, põlati nooreks, aga kitkumas võib küll päeviti käia, kui peenrad rohuvad.

Niikaua kui aias veel tööd ei olnud, võis Kusti luusida mõisa õues ja mööda metsi, pargi ääres lamada, pilvi vahtida ja silmadega saata siia-sinna saalivaid linnukest. Vahest oli igav ja südames nii valus, et oleks tahtnud ühes pilvedega kuhugi kaugele-kaugele minna. Pikk-Kristjani poistega ei saanud mängida, need kiusasid ühtlugu ja tegid haiget. Ainuke sõber oli tal sepapoiss Hans, aga sel ei olnud aega temaga mängida. Mõnikord istus Kusti päevad otsa sepapajas ääsi äärel, vaatas päält sepa tööd ja ajas poiss-Hansuga juttu. See oli Kustist küll palju suurem, aga pidas teda siiski sõbraks. Luges, kui vähe mahti sai, „Musta Kaptenit“ ja jutustas siis Kustile lugusid Lendavast Hollandlasest.

Kui aga mõisa orasepõllud piimahakaist ja telkidest kolletama löid, tuli vana väljavaht, mullakinnas Tõnis, moonakülasse, koputas kadakase kepiga igale aknale ja lausus:

— Lapsed, homme kitkuma.

Siis pidi kitkuma minema. Ei olnud küll sundust, et just pead, aga kakskümmendviis kopikat makseti päevas, ja raha oli vaja.

Tehti siis vanast vikatitükist või raudplekist labidad ja mindi kitkuma. Päeva tõusuks koguti Haava-küüni juure kokku. Sääli ootas kivil tukkudes väljavahi-Tõnis. Tuli kokku palju moonalapsi ja vabatlapsi. Säälsamast algaski töö. Pikas rindes pandi lapsed männiku poolē minema, igäihel viis sammu eed. Ega see päris kitkumistöö olnud, tuli labidaga ohakas juure päält katki vajutada, nii et maha langes, pidi aga nii vajutama, et orasetaimi ei rikuks. Sundijaks oli väljavahi-Tõnis. Kui keski orasetaime juhtus katki vajutama ja Tõnis seda nägi, siis kukkus pragama ja lubas töölt ära ajada.

See väljavaht oli juba vana mullakinnas. Kui kivil juhtus istuma, siis jäi tukkuma tükiks ajaks ja lapsed võisid teha, mis tahtsid. Aga öösiti uitis mõisa põldudel ringi nagu vaim. Kui väljateelt kartuli leidis, pani tasku ja viis mõisa viinavabrikusse. Teelt korjas sõnnikutükke ja viskas mõisa põllule.

Kalle Kusti oli ka kitkumas. Hommikul oli tugev kaste maas, jalad said märjaks ja varbad hakkasid külmetama. Keskhommiku paigu kadus kaste ära, siis oli parem.

Töö ei olnudki raske, aga kui vähe seisatama jäid, pilvi vahtima või silmadega linnukest saatma, jäid kohe teistest maha ja vana Tõnis hõikas:

— Liiguta käsi, liiguta käsi!

Tüdrukud ajasid salajuttu ja kihistasid naerda, poisid löid labidavarrega kive lendama, kui väljavahi silm vähe vältis. Pikk-Kristjani poisid, lõhkise huulega Viidrik ja küürak Jüri, olid mõlemad ka tööl. Viidrik torkis tüdrukuid, rääkis rumalasti ja püüdis teistele ikka laiema tee jätta kui endale. Küürak naeris oma vana näoga küll venna tempusid, aga silmad vaatasid tige-dasti. Kalle Kustit kiusasid nad mõlemad. Viidrik püüdis talle oma labidaga jala pääle vajutada, läbi lõhkise huule talle selga sülitada, Jüri jälle näpistas teda oma raudsete sõrmedega käsivartest ja tikkus Kustile ikka nii lähedale, et paha lehk, mis tal suust välja käis, Kustile löi näkku.

Kusti püüdis nendest eemale hoida, uut eed alates läks hoopis rinde teise otsa. Aga kui väljavahi kivil jälle veidi tukastama jäi, vahetasid Viidrik ja Jüri teistega kohad ja olid jälle Kusti kõrval.

Lõunat söödi männiku ääres niidul. Pärast sööki heitsid tüdrukud magama, poisid hakkasid koerust tegema. Viidrik käis tüdrukuid torkimas ja narrimas, Jüri tippis, pää õlgade vahel, kaasas, näpistas tüdrukute jalgu ja naeris oma tige-dat naeru. Kalle Kusti oli eemal rohus pikali ja vaatles pilvi. Kust nad

ometi tulevad ja kuhu lähevad? Justkui valged villad taevaletusele rändama pandud. Kui pääseks pilve äärelle, reisis ära kaugele maale.

Aga Pikk-Kristjani poistel sai tüdrukutega jandamisest himu otsa, tulid Kusti juure, kutsusid ta kaasa küüni taha põldmurakaid otsima.

— Mina ei taha tulla. Nüüd kevadel pole miski põldmurakaid.

Viidrik ja Jüri võtsid Kusti käe alt kinni ja vedasid ta poolvägisi küüni taha. Sääl avas Viidrik pihu, näitas peopesal siplevat sitikat ja ütles:

— Näed, kus põldmurakas. Kas tahad süüa?

— Laske mind lahti!

— Ah sa ei taha. Jüri, võta ta maha!

Nüüd tõugati Kusti maha, Jüri istus ta rinnale ja hoidis käsi kinni, Viidrik kangutas pulgaga ta suu lahti ja toppis sitika suhu. Siis pani peo suu pääle, hoidis suud kinni ja karjus:

— Söö nüüd, söö põldmurakat, kurat!

Kustil purskasid pisarad silmist, ta püüdis käsi lahti päästa, siputas jalgadega — asjata. Jüri käed olid nagu tangid. Sitikas kõtistas suud, läks kurku, ajas läkastama, aga lahti teda ei lastud. Mida rohkem ta siples, seda vihasemaks teised läksid.

— Kas sööd põldmuraka ära, kas sööd! tänitas Viidrik ja sülitas läbi lõhkise huule talle otse näkku.

Kusti püüdis Viidriku kätt hammustada.

— Ah sa hakkad hammustama! Nüpele, Jüri, nüpele!

Nüüd hakkas Jüri oma raudsete sõrmedega teda igalt poolt näpistama, Viidrik kargas talle pääle ja hakkas jalgadega trampima.

— Appi! Ärge tapke!

Nüüd tulid teised appi ja Kusti pääsis piinajate käest. Ta sülitas sitika suust, läks teistest eemale ja hakkas nutma, nii et süda tahtis lõhkeda.

Aga kogu õhtupoolse päeva kiusasid teda Viidrik ja Jüri. Toppisid end ta lähedusse ja Viidrik algas:

— Jüri, kuule, Jüri, kas põldmurakal on jalad all?

— Ei ole!

— Ai sa kurat, siis söi Kusti sitika ära.

Ja vähe aja pärast jälle:

— Jüri, kuule, Jüri, kas põldmurakal on jalad all? Ja ikka nii kuni õhtuni. Kustil oli sitikast halb mais suus, süda pööritas, hinges viha ja kurbus, aga ta ei vastanud midagi.

Õhtul ütles kindlasti emale:

— Mina Pikk-Kristjani poistega väljale enam ei lähe, tee mis tahad. Lähen parem kärneri juure rohuaeda, olgu päälegi, et säääl on raskem.

*

Teisel hommikul ei olnud veel päikesetera metsa tagant väljaski, kui Kusti juba rohuaia värava ees kärnerit ootas. Olgu rohuaias päälegi raskem, aga väljale ta enam ei lähe.

Naised tulid lüpsikorralt, meiereis hakati piimariistu kolistama. Talli ette kogus moonamehi tööjuhatust ootama. Hans avas sepapaja ukсед ja hakkas ääsi tuld õhutama. Siis läks kari välja, talli ette ilmus kubjas. Mehed tõid hobuseid välja ja hakkasid neid vandudes ja manades ette rakendama. Mõisapäev algas.

Varssi ilmus ka kärner, avas aiavärava ja viis Kusti ühes paari suuremā poisiga tööle. Poisid pandi peenraid kastma, Kustile anti kätte raudlabidas ja viidi härrastemaja ette veidi rohtunud teed puhastama.

— Ole siis tasa, ära palju kolista, õpetas kärner. — Parunihärrad magavad veel.

Läks siis ise kikivarvul kasvumajasse talitama. Ta käis alati kikivarvul, ka päevalgi, kaugel aiaski, nagu oleks parunihärra lähedal, keda ei tohi eksitada raskete sammudega.

Kusti hakkas puhastamisega suure trepi eest pääle. Ümberringi oli kõik vaikne, ainult tema labidas tegi kruusas krõhva-krõhva. Kusti ei olnud mõisamaja veel kunagi nii lähedalt näinud, suure trepi eest käimine oli moonakatel keeldud. Aga nüüd võib küll siin olla, kui tööd teed, võib maja isegi käega katsuda. Trepil olid värvilised klaasid ja palju mitmesuguseid lilli. Akendest ei ulatanud sisse vahtima, ei tohtinudki. Küll see võib seest tore olla! Aga ku-

ningaloss on ikkagi palju ilusam. Sääl on kõik kullast ja kalliskividest. Mis nad nüüd peaksid sees tegema, kas vaatavad ka, kuidas tema teed puhastab? Mis muud kui magavad. Saksad heidavad õhtul hilja magama ja ärkavad hommikul hilja. See on kohe nende viis. Ega neil kuldvoodeid küll ole, nagu kuningalossis.

Trepi kõrval maas olid paruni laste mänguasjad. Kõik toredad, poest ostetud. Suured pallid, tore mänguhobune, käru ja väike labidas. See oli rauast tehtud nagu päris labidaski, muudkui palju väiksem, vars oli kollaseks värvitud. Küll nendega võib olla hää mängida. Kusti tahtis seda labidat katsuda, puudutas näpuga, aga vaatas kohe vilksti mõisa akende poole ja jättis katsumata. Ja jälle tegi Kusti labidas teeruasas krõhva-krõhva.

Vastu keskhommikut tuli mõisa ümbrusse elu. Vahimees sõitis veevaidiga köögi ukse ette, köögi aknad tehti lahti, ustest hakati käima. Kutsar avas tollahoone ukse, hakkas hobuseriistu puhastama ja nühkima. Tallipoiss viis haige Kremilda jalutama. See oli paruni ratsahobune, juba teist nädalat haige. Mis tal viga oli, ei teadnud tohtridki, aga norus ta oli ja jalga hellitas.

Kustil olid juba kõik teed puhtad ja raudrehaga üle riisunud, kui poremamsel, valge põll ees, välja tuli, kella-posti juure läks, nõõrid pihku haaras ja perekella hüüdma pani — till-tall... Keskhommikule pääsis, üks söögivahe oli möödas.

Pärast keskhommikut pani kärner Kusti peenraid kitkuma. Andis peenra kätte — olgu lõunaks valmis. Ah kui nüüd hall vanamees tuleks! Kusti hakkas tööle. Igav oli noppida rohutaimi. Kitkusid kükitades — hakkas kohe selg valutama, istusid — jäid jalad kangeks. Ja nõgesed kõrvetasid nii valusasti. See ehk ongi hää, et kõrvetavad, tuleb hall vanamees, juhatab kohta ja saadab kuningalinna. Kusti kõrvetas meelega jalgu ja käsi, siis ehk tuleb hall vanamees. Jalad ja käed hakkasid kipitama, aga sellest ta ei hoolinud, pärast jäigi valu vähemaks. Kusti noppis ja noppis rohutaimi, töö edenes aga visalt. Vaatas sirlipõosa poole — kas ei seisa sääl keegi,

kas ei tule säält hall vanamees. Sulges silmad, ootas tükk aega, avas siis — ei kedagi. Mõnikord kostsid selja taga sammud, Kusti ei usaldanud ümber vaadata, sammud kadusid.

Ei tulegi, ei hooli temast keegi. Liblikad lendlesid peenarde kohal, mesilased sumisesid õhus... ah, küll on nendel hää. Kas neil ka muresid peaks olema? Kas on ka halbu liblikaid, kes teistele haiget teevad? Kui saaks endale tiivad, lendaks ära kaugele, kaugele. Ah kui saaks võõral maal kuningaks, tuleks siis siia tagasi, ei siis kardaks kedagi. Parun lubaks suure trepi eest läbi käia. laseks oma laste mänguasju katsuda. Tema ei tahakski neid, tal on endal palju paremad. Küll siis Viidrik ja Jüri teda kardaksid ja paluksid põlvili maas armu. Ta ei teekski neile midagi, muudkui peotäie põrnikaid laseks ära süüa, kat-sugu, kas on hää. Ei, ta ei annaks neile ka põrnikaid, andeks annaks, las näevad, kui hää kuningas ta on.

Kui seda valu südames ei oleks!

Peenar sai kitkutud, perekell löi lõunale, halli vanameest ei tulnud. Kes temast hoolib!

Vaevalt söönud, läks Kusti sepapatta Hansu juure. Hans istus söekastil akna all ja luges „Musta Kaptenit“. Kusti istus sõbra lähedale, tahtis talle oma muredest kõnelda, aga ei saanud, pisarad tulid silma.

— Mis sul on?

— Ei midagi. Hans, kas sul ka muresid on?

— Eks mõnikord ole ka. Aga mis sinul ikka viga on?

Kusti tahtis kõnelda oma igatsustest, sellest, kuidas tal halb oli suure trepi ees teed puhastada, kuidas aias igav on peenraid kitkuda, nõgesed kõrvetavad... ja Pikk-Kristjani poisid kiusavad alati. Tahtis kõnelda oma igatsustest, et tahaks ära, kuhugile kaugele. Ei saanud aga kuidagi sellega hakkama, ainult seda suutis ütelda, et Pikk-Kristjani poisid peksid teda eile, toppisid põrnika suhu ja käskisid ära süüa, et see on põldmurakas.

Hans lubas poistele tuupi teha. Ärgu aga Kusti sellepärast liiga palju muretsegu, kui mõnikord halb on. No on halb, no mis sest — pärast lähevad

kõik asjad hääks. Mitu korda seesama Lendav Hollandlane hädas oli, aga ikka pääsis välja. Ei, kui sa raamatuid loed, siis näed, et meie hädad pole veel midagi selle kõrval, mis neil säääl raamatud oli. Kohe vaata, et surm silma ees, aga näe — välja pääsid. Tema mõnikord tahakski suures hädas olla, et siis on hää, kui hädast pääsed. Ärgu muretsegu midagi.

— Kas tahad, ma annan sulle oma püssi. Vaata, see on uutmoodi püss: toru, nagu ikka päris püssilgi, kukk ja ... aga vedruga laseb. Pane aga kivi kuuliks sisse, tõmba vedru kangeks ja siis lase triklist lahti. Siis paneb kuul minema, nii mis ulub. Võta see püss omale!

Kusti ei tunnud püssist suuremat lõbu, aga et Hans selle kinkis, võttis ta vastu ja tundis sellest kui kingitusest rõõmu.

Pääle lõunat oli Kustil palju parem olla. Töö edenes hästi. Mis sest, et mõnikord suured mured on, küll lõpeb kõik hästi. Kuida Lendav Hollandlane hädas oli, aga ikka pääsis välja.

Õhtu eel tuli noor parun käruga ja labidaga aeda. Oli umbes Kusti vanune poisike. Ilusad saksa riided seljas ja kollased saapad jalas, ainult sääred olid paljad. Sõitis käruga üle peenarde ja sorkis labidaga peenraid. Kui Kusti kitkudes mõne viljataime juhtus välja tõmbama või jalaga peenra servale astuma, siis hakkas kärner kohe pahan-dama, aga tema võib sorkida küll.

Tuli Kusti juure, tõmbas käega paar korda rohtu peenrast, aga tüdines kohe. Kusti töötas hoolega ega vaadanud poisi päälegi. Viimaks nägi poiss Kusti püssi peenra vahel maas.

— Mis see on?

Kusti kohmetas, püüdis püssi peita ega lausunud sõnagi.

— Mis see sul on?

— Püss, kohmas Kusti viimaks.

— Näita, ma ka lasen.

Kusti andis püssi arglikult noorparuni kätte. See ei osanud temaga midagi teha. Siis tõmbas Kusti ise püssi vinna, pani kivi sisse, andis jälle paruni kätte ja ütles juba julgelt:

— Lase nüüd, tõmba säält alt triklist.

Poiss laskis ja vihisedes lendas kivi minema.

— Oi, see on tore! Kust sa selle said? Anna mulle.

Kelle käest Kusti püssi sai, seda ei ütle ta milgil tingimisel ja ära anda ta seda ka ei tahtnud.

— Anna, ma annan sulle oma labida.

— Mina ei taha sinu labidat.

Ja Kusti sirutas käe, et püssi tagasi võtta, aga parun tõukas Kustil vastu rindu, võttis kärü ja püssi ja läks. Labida jättis maha.

Kusti ei saanud tükil ajal arugi, mis oli sündinud. Viimaks taipas, et noorparun ta püssi oli ära viinud ja oma labida maha jätnud. Hommikul suure trepi ees oli see labidas talle nii kallina ja kättesaamatuna näinud, et ta seda katsudagi ei usaldanud, aga nüüd ta seda labidat ei tahtnud. Niisugune kerge ja tühine asi. Kui mullaste kätega varrest kinni võtsid, siis määrdus vars kohe. Ei tema seda taha.

Ah siis saksa lapsed tulevad ka teda kiusama. No kiusaku, kiusaku, küll ükskord tema ...

Ja jälle läks Kusti süda raskeks. Ei tahaks ka rohuaias tööl käia. Ei tule temale hall vanamees teed juhutama kuningalinna, ei hooli temast keski. Oleks isa ta parem siia Väljakülasse karja pannud, oleks võinud olla üksi ja omaette.

*

Kui päiksetera talli taha kadus, laskis Kärner Kusti koju. Emal oli söök juba valmis. Isa tuli raskete sammudega koju, istus väsinuna ukse ette pingile, märss seljas. Tuli alles siis sööma, kui ema mitu korda kutsumas käis.

Pääle sööki läks Kusti lakka magama. Uni ei tahtnud kuidagi tulla. Pargis hakkasid laulma ööbikud, jõe poolt tõusis udu ja eemal sinas Sorguta mägi. Selle mäe olevat linn, sinna pääsvat ainult kord saja aasta tagant pärtlipäeva ööl. Öövahi Kaarel olevat kord linna väravat näinud. Kui nüüd temagi läheks linna väravat otsima.

Aga seda ei leia nüüd, sada aastat ei ole veel täis. Miks elab Kusti nüüd, miks ei elanud ta varem, või sada aastat hiljem?

Ja jälle tuli mure Kusti südamesse.

Tuli suur mure, nagu must pilv, kattis terve moonaküla, tahtis Kusti lammata. Kusti peitis pää heintesse. Ah, kui nüüd nutta saaks, nutta saaks, siis oleks palju kergem...

Noor inglane.

Wilhelm Hauffi muinasjutt. Tõlkinud Me.

Lõuna-Saksamaal asub Haljasaasa linnakene. See on linnakene nagu kõik teisedki. Keset linna turuplats kaevuga, kõrval väike ja vana raehoonne, ümber turu rahukohtuniku ja rikkamate kaupmeeste majad ja paaris kitsas uulitsas elab muu rahvas. Kõik tunnevad üksteist, igaüks teab kuidas siin või sääl elatakse. Kui pastoril, linnapääl või arstil on üks roog rohkem laual, siis teab seda lõunasöögi ajaks juba terve linn. Pärastlõunasel ajal tulevad siis proud üksteise poole — nagu üteldakse — visiidile, kõnelevad kanget kohvi juues ja magusat kooki süües sest suurest sündmusest. Ja lõppotsus on, et pastor loteriis on vistsisti ebakristlikult palju võitnud, et linnapääl laseb end „määrida“, või et doktor on saanud apteekriks mõningad kuldrahad, et ta kirjutaks hästi kallid retseptid. Võite nüüd kujutella, kui ebanugav see oli nii hästi sissesäetud Haljasaasa linnale, et sinna asus mees, kellest keegi ei teadnud, kust ta tuli, mis ta tahtis ja millest ta elas. Linnapääl oli küll käinud ja uurinud ta passi ja arsti juures kohviseltskonnas ütelnud, et pass on päris õieti Berliinist Haljasaasani välja antud, et aga selle taga siiski miski peitub. Sest mees ise näib vähe kahtlane. Linnapääl omas suurima lugupidamise, ei siis miski ime, et võõrast hakati pidama üldiselt kahtlaseks isikuks. Ta eluviis ei olnud ka omane linnaelanikke sest arvamiseest võõrutama.

Võõras mees üllis omale terve maja, mis siamaale oli seisnud tühjana, laskis tuua terve vankritäie imelikke asju, nagu ahi, ääs, suured sulatamisnõud ja muud selletaolist; ja elas sest ajast pääl päris üksi. Ja, ta koguni keetis omale ise ja ükski inimhing ei käinud ta majas, välja arvatud üks vanamees, kes hoolitses ta liha, leiva ja aiavilja sisseostude eest. Aga seegi tohtis tulla vaid ukseläveni, kus võõras mees võttis sisseostud vastu.

Suur oli rahutus, mis võõras tekitas linnas. Ta ei tulnud õhtupoolikuti keeglit mängima, nagu teised mehed, ta ei tulnud õhtuti ka võõrastemajja teiste taoliselt piipu suitsetama ja ajalehest rääkima.

Asjatult palusid teda kordamööda linnapääl, kohtunik, arst ja ülempastor lõunale või kohvile, ta lasi end alati vabandada. Mõned pidasid teda sellepärast hulluks, teised juudiks, kolmas partei aga veenis, et ta on kas nõid või võlur. Kui ta oli elanud meie linnas juba kaheksa või kümme aastat, — hüüti teda ikka veel „võõraks härraks“.

Juhtus aga siis ühel päeval, et linna tuli inimesi võõraste loomadega. See oli hulguse-salk, kellel oli kummardada oskav kaamel, tant-siv karu, mõningaid koeri ja ahve, kes inimesteks rietatuna näisid küllalt koomilisina ja tegid igasuguseid kunsttükke. Säärased inimesed harilikult lähevad läbi liona, peatuvad ristuu-litsail ja platsel, teevad väikese trummi ja flöödiga kurja muusikat, lasevad oma trupi tant-sida ja hüpata ja koguvad selle pääl majadest raha. See salkkond, kes tookord ilmus Haljasaasa, oli tähelepandav oma päratu suure orang-utaniga, kes oli peaaegu inimese suurune, käis kahel jalal ja oskas teha igasuguseid kenid kunsttükke. See koera ja ahvikomöödia tuli ka võõra härra maja ette. Trummi ja flöödi kõlades ilmus ta esiteks vastu tahtmist tumeda akna taha. Peagi aga muutus ta sõbralikumaks, vaatas igaühe imestuseks aknast alla ja naeris südamlilikult orang-utani kunste. Ja, ta koguni andis nalja eest nii suure hõberaha, et kogu linn kõneles sellest.

Teisel hommikul läksid loomanäitajad edasi. Kaamel pidi kandma suuri korve, kus koerad ja ahvid istusid mugavasti sees, inimesed ja suur ahv aga käisid kaameli taga. Vaevalt mõõdus mõni tund nende värvast väljaminekust, kui võõras härra saatis postile, tellis postmeistri suurimaks imestuseks ekstra postvankri ja sõitis sedasama teed, mida mida olid läinud komejandidki. Terve linn oli ärevuses, sest ei teatud, kuhu ta läks. Oli juba õõ, kui võõras härra uuesti sõitis linnaväirava ette. Tõllas aga istus veel keegi teine isik, müts sügavasti näole litsutud, suu ja kõrvade ümber siidirätik. Väiravaht pidas oma kohuseks võõralt ta isiku üle teateid pärida ja küsida passi. See vastas aga väga jämedasti, pomisedes päris arusaamatumas keeles.

„See on mu õepoeg“, ütles võõras mees sõbralikult väiravahile, kuna ta ise pistis talle pihku mõned hõberahad. „See on mu õepoeg ja ta oskab veel liiaks vähe saksa keelt. Ta vandus vähe oma keeli siin kinnipidamise pärast.“

„Oh kui ta on teie õepoeg“, vastas väiravaht, „siis võib ta passita sisse sõita. Ta kahtlemata asub teie juure elama?“

„Igatahes“, ütles võõras, „ja vistsisti jääb kauemaks ajaks siia.“

Väiravahil ei olnud enam midagi ütelda ja võõras härra koos õepojaga sõitis linna. Linnapääl ja kogu linn ei olnud muide sugugi väiravahiga rahul. Ta ju vähemasti oleks

võinud õepoja keelest mõned sõnad meeles pidada. Sellest siis oleks saanud kergesti otsustada, mis maasteks tema ja ta onu osutuvad. Väravavaht kinnitas, et see ei olnud ei prantsuse ega itaalia keel, küll kõlanud ta aga peaaegu inglise moodi, ja kui ta ei eksi, siis ütles noorhärä: „God dam!“ Nõnda päästis väravavaht enda hädast ja muretses noormehele nime. Sest nüüd kõneldi linnas veel ainult noorest inglasest.

Agaga ka noort inglasi ei saanud näha ei keeglimängul ega õllekeldris. Küll aga andis ta inimestele teisel moel palju kõneainet. — Juhtus nimelt sageli, et võõra siinamaani vaiksest majast kostis hirmsa kisa ja kära, nõnda et inimesi jäi hulgi maja ette seisma ja üles vahtima. Noort inglasi nähti punases frakis ja rohelistes pükses püsti juustega ja hirmsa näoga toas uskumatult ruttu edes-tagasi jooksvat, Vana võõras jooksis punases õõkkuues tal piitsaga järel, ilma et oleks teda saanud kätte. Mõnikord tuli aga kuulajate hulgaile kuulsalette, nagu oleks põgenik siiski saanud kätte, sest kuuldud kaeblikke karjeid ja laksuvaid piitsahoopet.

Võõra noormehe nii toores kohtlemine äratas elava osavõtu linnakese naissoos, nõnda, et linnapääd viimaks oli sunnitud asja lahendamiseks astuma samme. Ta kirjutas võõrale härrale kirja, milles ta kaunis jämedais väljendusis heitis ette sellele ta õepojaga toorest ümberkäimist. Kui edespidi säärased stseenid peaksid korduma, ähvardas linnapääd võtta noormehe oma erilise kaitse alla.

Kes oli aga enam hämmastunud kui linnapääd, kui ta nägi paljude aastate takka esimest korda võõrast ennast astuvat oma juure sisse! Vanahärra vabandas oma ülesastumist noormehe vanemate eriliste nõuetega, kes talle annud poja kasvatada. Ta muidu olevat tark ja mõistlik poiss, õppivat aga keeli suuri vaevu. Tema ise aga igatsevat nii paljavasti noormehele õpetada ära võimalikult ruttu saksa keelt, et talle pärast anda vabadus ja tuua ta Haljasaasa seltskonda. Õepojal aga olevat saksa keele jaoks nii raske pää, et onu ei tea sageli paremat kui teda korralikult läbi piitsutada. Linnapääd oli sest seletusest täiesti rahuldatud, manitses vanahärrat mõõdukusele ja jutustas õhtul õllekeldris, et ta harva on näinud nii õpetatud ja arukat inimest, kui seda on võõras: „On ainult kahju, et ta tuleb nii vähe seltskonda. Ma aga loodan, et kui ta õpepõeg juba vähe kõneleb saksa keelt, siis astub ta minu poole sagedamini sisse.“

See ainus juhus muutis linnarahva arvamise täiesti teiseks. Võõrast hakati pidama korralikuks meheks, sooviti ta lähemat tutvust ja leiti olevat päris korras asi, kui võõra majast aeg-ajalt kostis õudne kisa. „Ta annab õepojale õpetust saksa keeles,“ ütlesid haljasaaslased ja ei jäänud enam seisma.

Umberveerandaasta järel näis saksa keele õppus jõudvat lõpule, sest vanahärra astus sammude edesi. Linnas elas vana prantslane, kes andis noorile inimesele tantsutunde. Selle lasi vanamees kutsuda ja ütles, et ta tahab õepojale lasta anda tantsutunde. Ta

ühtlasi andis õpetajale mõista, et õpilane on küll andekas, aga tantsu suhtes vähe isemeelne. Ta olevat nimelt õppinud tantsu varemini ühelt teiselt meistrit ja sääraste imelikude tuuridega, mida seltskonnatantsus ei saa kasutada. Õpepõeg pidavat end sellegi pärast suureks tantsijaks, olgugi, et ta tants ei sarnle ei valtsile, galopile ega ühelegi teisele tantsule. Ta lubas tunni eest taalri tasuks ja tantsumeister oli rõõmuga nõus neil tingimustel isekat noormeest õpetama.

Ei olnud ilmas midagi nii imelist, kui need tantsutunnid, nagu teatas prantslane teistele salaja. Õpepõeg, kaunis suur ja sale, kuid lühikeste jalgadega noormees, ilmus tundi hästi raseerituna, punases frakis ja rohelistes pükses, käed glaseekinnastes. Ta kõnles vähe ja võõra häälmisega, oli algul aga kaunis viisakas ja tagasihoidlik. Siis aga kukkus ta tegema halpe hüppeid, tantsis julgelmaid tuure ja tegi pöördet, et tantsumeistril kadus kuulmine ja nägemine. Õieti hoogu sattudes tõmbas ta oma väikesed tantsukingad jalast, viitas need prantslasele vastu pääd ja kihutas siis neljakäpuli mõõda tuba. Selle lärmu tekkides harilikult astus sisse kõrvaltoast vanahärra laias punases õõkkuues, kuldpaperist müts pääs ja andis kaunis ebaõrnu hoopet piitsaga õepojale mõõda selga. Õpepõeg hakkas siis alati hirmsasti uluma, hüppas laudadele

ja kõrgeile kummutile, jah koeni aknaristpuile ronis ta üles ja kõneles ise imelikku võõrast keelt. Punases õõkuues vanahärra ei lasknud end eksitada, haaris ta jalust, kiskus alla, peksis ta läbi ja tõmbas siis erilise pandla kaudu õepoja kaelasideme kõvemini kinni, mispääle poiss sai alati õige viisakaks ja kombeliseks, nõnda et tantsutund võis jätkuda takistamatult.

Kui aga tantsuõpetaja oli viinud oma kasvandiku nii kaugele, et tunnis muusika sai vajaliseks, oli õepoeg nagu ümber muudetud. Palgati linnamoosekant, kes istus lauale. Tantsuõpetaja ise esines daamina, vanahärra tõi talle selleks siidikleidi ja idaindia salli. Õepoeg palus ta tantsima ja siis läks tants ja valts lahti. Oli ta aga väsimatu ja metsik tantsija. Ta ei lasknud meistrit oma pikkade käte vahelt, ehkki see ähkis ja karjus, ta pidi tantsima, kuni kukkus väsinuna maha, või kuni linnamoosekandi käsi suri viulisaagimisest. Tantsumeistri viisid need tunnid peaaegu mulda, aga taaler, mille ta sai alati pärast tundi kätte, koos vanahärra pakutud hää veiniga, sundis ta alati tulema tagasi, olgugi, et ta eelmisel päeval oli vandunud millalgi enam tõsta jalga üle selle maja läve.

Haljasaaslased vaatasid aga asjale hoopis teisiti, kui tantsmeister. Nad leidsid, et noormehel on suured anded seltskonnas liikumiseks, noored tütarlapsed rõõmustasid, et nad saavad suurel härradepuuduse ajal nii vahva tantsija eelolevaks talveks.

Ühel hommikul teatasid teenijad turult tagasi tulles härrastele haruldast undist. Üksiku maja ees seisnud tore klaastõld ilusate hobustega. Siis olid maja ukсед läinud lahti ja kaks hästirietatud härrat tulnud välja, üks neist olnud vanahärra, teine aga arvatavasti noormees, kes õppis nii raskesti saksa keelt ja oli metsik tantsija. Mõlemad olid astunud tõlda, teener oli hüpanud tagalauale ja, — kujutage ette! tõld sõitnud otse linnapää ukse ette.

Kui proud seda teenijalt kuulsid, rebisid nad kohe põlled eest ja muustad kleidid seljast ning riietusid piduülikonda. „On kindel,“ ütlesid nad oma perekonnaliikmele, kes pöörasena jooksis ringi ja püüdis kõigest väest sääda korda võõraste vastuvõtutuba, mida muidu tarvitati harilikeks illesandeiks. „on kindel, et võõras nüüd toob oma õepoja seltskonda. Vana narr oli kümme aastat nii viisakuseta, et ei tõstnud jalgagi üle meie läve, olgu see aga talle andeks antud ta õepoja pärast, kes olevat võlv noormees.“ Nõnda rääkisid nad ja manitsesid poegi ja tütreid, et need oleksid võõraste saabumisel viisakad ja räägiks selgemini kui muidu. Ja linna targad proud ei eksinud, sest kordamööda kõikide juure sõitis vanahärra oma õepojaga tutvustama teda kõigile perekondadele.

Igal pool oldi võõraist valmistatud ja kahetseti, et oli vandunud võimalus tutvuda nendega juba varemini. Vanahärra osutus austusväärseks ja targaks meheks, kes peaaegu kõige juures, mis ta kõneles, vähe naerateli, nõnda, et ei teatud kindlasti, kas ta

kõneleb tõsiselt, või naljatab. Aga ta kõneles ilmast, ümbrusest ja suvelõbustusist mäel nõnda targasti ja asjalikult, et kõik olid võlutud. Aga õepoeg! See võlvus kõik, võitis kõikide südamed. Mis puutub ta välimusse, siis ei võinud ta nägu nimetada just ilusaks. Näo alumine osa, eriti lõug, tungis liiga ette, ka näonahk oli liiga pruun. Aeg-ajalt tegi ta igasuguseid veidraid grimasse, pigistas silmad kokku ja laksutas hambaid, sellest hoolimata aga leiti ta näojooned olevat äärmiselt huvitavad. Ei või olla midagi liikuvat ega muutlikumat, kui ta kuju. Riided rippusid küll vähe imelikult ta seljas, aga see sobis talle hästi. Ta käis elavasti toas ringi, istus siin sohvale, seal leentooli ja sirutas jalad kaugele ette, aga mis teiste noorte juures oleks leitud ebaviisakaks, peeti õepoja juures geniaalseks. „Ta on inglane,“ üteldi vaid, „nõnda on nad kõik. Inglise võib sohval lamada või magada, kuna kümme daami ümber ringi on kohata ja seisavad püsti. Inglisele ei või süüraast asja panna pahaks. Aga onu vastu oli ta väga järeleandlik. Kui õepoeg hakkas toas ringi hüppama, ehk nagu tal oli viisiks, tõmbas jalad toolile, siis manitses tõsine pilk ta korrale. Ja kuus võiski talle panna midagi pahaks, kui onu igas m-ajas ütles igale daamile: „Mu õepoeg on veel natukene toores ja harimatu, aga ma loodan eriti, et seltskond teda vormib ja harib.“

Nõnda siis tuli õepoeg seltskonda ja terve Haljasaasa ei kõnelnud teisel päeval muust, kui sest sündmusest. Vanahärra aga ei jäänud sellele peatuma, ta näis oma mõtte- ja eluviisi olevat tiiesti muutnud. Pärastlõunati läks ta õepojaga mäele kaljueldrisse, kus Haljasaasa peened härrad jõid õlut ja mängisid keeglit. Õepoeg osutus mängus suureks meistriks, sest ta ei visanud kunagi alla viie või kuue. Aeg-ajalt aga tuli siiski imelik vaim talle päälle. Talle meeldis sageli kuuliga tormata keeglite sekka ja teha sääl hulle tükke. Või kui ta oli visanud krooni ja kuninga¹⁾, seisis ta järsku oma soengul ja sirutas jalgu üles. Või kui vanker sõitis mööda, istus ta, enne kui keegi veel märkas, ülal pukis ja tegi alla nõovigureid, sõitis vähe maad edesi ja jooksis siis jälle tagasi seltskonna juure.

Vanahärra harilikult palus sääraseis juhtumiseis teistelt vabandust õepoja kasvatamattuse pärast. Need aga naersid, kirjutasid selle nooruse arvesse, ütlesid endid ses eas olevat sama kergemeelsed, ja armastasid noormeeset väga.

Oli aga ka aegu, kus nad ta üle mitte vähe ei vihastanud, seda siiski aga ei julgenud ütelda, kuna noort inglant peeti üldiselt harduse ja mõistlikkuse eeskujuks. Vanahärral nimelt oli viisiks õepojaga tulla õhtuti Kuldhirve, linnakese õllelokaali. Ehkki õepoeg oli hoopis noor mees, toimis ta siiski nagu päris vana, istus klaasi taha, pani püratusuured prillid ette ja hiiglapilbu suhu, süütas selle põlema ja suitsetas kõigist hoogsemini. Kui nüüd kõneldi ajalehtedest, sõjast ja rahust,

1) Parim vise keeglimängus.

kui doktor avaldas selle arvamise, linnapäa aga teise, olid teised härrad hämmastatud nii sügavaist poliitilistest teadmistest, siis võis õepojale tulla kergesti meele olla hoopis teises arvamises. Siis lõi ta käega, millest ta kunagi ei võtnud ära kinnast, lauale ja andis linnapäale ja doktorile kaunis selgesti mõista, et nad kõiges selles ei tea midagi päris kindlasti, et tema on kuulnud neid asju hoopis teisiti ja omab neis asjus hoopis põhalikumaa teadmise. Ta avaldas oma arvamise, mille kõik leidsid linnapäa suureks pahameeleks tabavaks, imeilikus murtud saksakeeles, sest ta pidi inglasega ju midugi kõike teadma paremini.

Kui linnapäa ja doktor omas vihas, mida nad muidu ei tohtinud avaldada, asusid mängima malet, siis asus õepoeg juure, vaatas oma suurte prillidega üle linnapäa õla, laitis üht või teist sammu, käskis doktorit nõnda või teisiti käia, kuni mõlemad mehed said viimaks kaunis vihaseks. Kui siis linnapäa ärritatult teda mängima kutsus, et talle õpetuseks matt anda, tõmbas vanahärra ta kaelasideme kõvemini kokku, mispääle õepoeg muutus päris viisakaks ja kombeliseks ja andis linnapäale mati.

Siiani oli Haljasaasas mängitud pea-aegu igal õhtul kaarte, pool kreutserit partii. Selle leidis õepoeg viletsaks, pani mängu vaid kroontaalreid ja dukateid ning kinnitas, et keegi nii peenelt ei mängi nagu tema. Lepitas aga haavatud härrad harilikult sellega, et kaotas neile määratud summad. Need ei teinud sellest väljagi, et võtsid talt palju raha, sest „ta on ju inglane, nõnda siis juba sünnipoolest rikas“ ütlesid nad raha tasku toppides.

Nõnda sai võõra härra õepoeg lühikese ajaga linnas ja ümbruses üldiselt tuttavaks. Ei mäletatud kunagi enne Haljasaasas olevat nähtud sedalaadi noort, ta oli harulduseks, mida igalüks märkab. Ei võidud ütelda, et õepoeg oleks õppinud midagi päiale vähese tantsu-õkuse. Ladina ja kreeka keelest teadis ta, nagu üteldakse, sama palju, kui köstri lehm pühapäevast. Linnapäa juures tuli ühes mängus kirjutada paar sõna, sääl selgus, et ta ei oska kirjutada isegi oma nime. Geograafiast ei teadnud ta midagi, tal ei maksnud miskit vaeva paigutada saksa linn Prantsusmaale, või daani linn Poolamaale. Ta ei olnud midagi lugenud midagi õppinud ja ülemõpetaja raputas sageli mõtlikult pääd ta toore teadmattuse üle. Sellest hoolimata leiti kõik, mis ta tegi, või ütles, olevat kena. Sest tal jatkus häbemattust tahta ikka õigus omada ja iga ta jutu lõpp oli: „Mina tean seda paremini.“

Jõudis nõnda siis talv kätte, õepoeg omandas veel suurema aupaisutuse. Iga seltskonnas leiti olevat igav, kus puudus tema, haigutati, kui kõneles mõni mõistlik mees, kui aga õepoeg viletsas saksa keeles kõneles rumalamaid asju, siis kuulatasid kõik kikikõrvu. Nüüd selgus, et noormees oli luuletajagi. Harva läks mõõda õhtu, kui ta mitte ei õgmanud taskust välja mõnd paberit ja ei lugenud seltskonnale ette mõningaid sonette. Oli koguni inimesi, kes ühe osa neid luuletusi tunnistasid mitte kuhugi kõlbavaks ja mõttetumaks, teise hulga

aga arvasid juba enne kuski trükituna lugenud olevat. Õepoeg aga ei lasknud end eksitada. Ta luges ja luges, juhtis oma luuletuste iludele tähelepanu ia igakord sai suure menu osaliseks.

Ta triumfiks aga olid Haljasaasa pallid. Ei suutnud keegi kiiremini ja kestvamiini tantsida, kui tema, keegi ei teinud nii julgeid ja keni hüppeid, kui tema. Kõigele sellele lisaks riietas ta onu teda uusima moe järgi, ehkki ülikond alati ei sobinud talle kõige paremini, leiti ta siiski riietuvat kõige kenamini. Mehed igatahes olid haavunud sellest uuest viisist, millega ta astus üles. Muidu ikka alati linnapäa oli avanud palli ise oma isikus, peenemad noormehed omasid õiguse järgmist tantsu juhtida, sest ajast aga, kus ilmus noor võõras, muutus kõik teiseks. Palju kõnelemata võttis ta esimese kenama daami käe kõrvale, toimis kuis talle meeldis ja oli palli isand, meister ja kuningas. Et naised need kombes leidsid olevat kenad ja mõnusad, siis ei tohtinud ka mehed midagi nende vastu ütelda ja õepoeg jäi oma enda loodud ausse.

Suurima lõbu aga näisid pallid pakkuvat vanahärrale. Ta ei pöörnud silmi õepojalt ja naerateli kogu aja oma ette. Kui kogu ilm tormas kokku ta viisakat ja hästikasvatatud õepoega kiitma, suutis ta vaevalt oma rõõmu ohjeldada, purskas järsku lõbusasti naerma ja oli nagu narr. Haljasaaslased panid kõik selle ta suure armastuse arvesse õepoja vastu ja leidsid asja olevat korras. Siin-sääl pidi ta aga ta oma isaliku tähelepanu pöörama õepojale. Keset hoogsemat tantsu võis noormehete tulla meele karata järsku lavale, kus istusid linna-moosekandid, tõmbas organistil kontrabassi käest ja röögitas seda hirmsat moodi. Või ta järsku muutis asja nõnda, et korraga tantsis kätel, jalad püsti üles sirutatud. Siis viis onu ta kõrvale, tegi talle tõsiseid etteheiteid ja tõmbas ta kaelasideme kõvemini kinni, mispääle õepoeg muutus jälle päris viisakaks.

Nõnda pidas end õepoeg ülal selt-konnas ja pallidel. Kommetega aga on üldiselt nõnda, et halvad neist levivad ikka rutemini häist. Uus silmapaistev mood, hoolimata oma suurimastki naeruväärsusest, omab noorte inimeste suhtes, kes endast ja ilmast ei ole veel küllalt mõtelnud järele, alati külgetõmbavuse. Nõnda oli ka Haljasaasas õepoja ja ta haruldaste kommetega. Kui noorukesed nägid, kuis see oma veidra olekuga, oma toore naeru ja lobisemisega ja oma jämedate vastustega vanemale inimesele, leidis ennem kiitust kui lautust, et seda kõike peeti koguni vaimukaks, siis, mõttes: „Mulgi on kerge saada sääraseks vaimukaks võrukaelaks.“ Muidu olid nad olnud hoolsad ja viisakad noored inimesed, nüüd mõtlesid nad: „Milleks haridus, kui hariduseta saab paremini edesi?“ Nad jätsid raamatud lamama ja hulkusid uulitsail ja platsidel. Nad olid olnud viisakad ja aupaklikud igaihe vastu, olid oodanud, kuni neilt küsiti ja siis olid vastanud korralikult ja tagasihoidlikult. Nüüd seisid meeste hulgas, lobisesid kaasa, avaldasid arvamisi ja naersid isegi linnapäale näkku, kui see ütles midagi, ja tõendasid endid teadvat ikka kõik kõigist paremini. Muidu olid

noored haljasaaslased kartnud toorust ja alatust. Nüüd laulsid nad igasuguseid rumalaid laule, suitsetasid püratumaid piipe, aelasid mõõda kõrtse. Ja ehkki nägid hästi, otsisid omale siiski suured prillid ninale ja arvasid endid nüüd olevat täismehed, sest olid nad ju nüüd kuulsa õepoja sarnased. Kodu või külas olles heitsid nad saabastes ja kannustes sohvale. Olles viisakas seltskonnas, kiiksid toolil, toetasid põsed rusikale ja küünarpääd lauale, mida nüüd peeti peeneks. Asjatumalt ütlesid neile nende emad ja sõbrad, et see on rumal ja inetu, nad kohe õigustasid endid õepoja eeskujuga. Asjatumalt kõneldi neile, et õepojale, kui inglasele, tuleb anda andeks ta mõningad rahvuslikud toorused, noored haljasaaslased ütlesid, et neil on õigus parimate inglaste eeskujul olla vaimurikkalt kasvatamatu; lühidalt üteldud, oli lihtsalt häda näha, kuis õepoja kuri eeskuju hävitas Haljasaasas kõik hääd kombed ja harjumused.

Agas noorte inimeste lõbu toorest ja ohjeldamatust elust ei kestnud kaua, järgmine juhus muutis kogu pildi korraga. Talvelõbus-tused pidid päätuoma suure kontserdiga, mille panid toime osalt linnamoosekandid, osalt Haljasaasa parimad muusikaharrastajad. Linnapää mängis cello, doktor päris hästi fagotti ja apteeker puhus flööti. Mõned Haljasaasa neiud olid aariaid õppinud ja kõik oli suurepäraselt valmistatud ette. Siis ütles vana võõras, et sedalaadi kontsert oleval küll kena, aga puuduvat veel duetti, duett aga peab olema igas korralikus kontserdis. See väljendus tõi piinliku seisukorra. Linnapää tütar kaulis küll ööbikuna, kust aga saada härra, kes temaga laulaks? Esiteks taheti minna vana organisti kallale, kes kunagi oli laulnud hääd bassi. Võõras aga tõendas, et see ei oleval tarvilik, kuna ta õepoeg laulvat suurepäraselt. See noormehe uus suurepärase omadus hämmastas kõiki, ta pidj prooviks laulma. Ta laulis tõesti inglina, kui arvata maha mõned erilaa-dilisused, mida peeti inglisepärasusteks. Õpiti siis duett ja tuli viimati õhtu, kus kontsert pidi rõõmustama haljasaaslaste kõrvu.

Vana võõras härra ei saanud kahjuks oma õepoja võidukäiku kaasa elada, sest ta oli haige. Linnapäale, kes tund aega enne peo algust teda külastas, andis ta mõned oma õepoega puutuvad näpunäited. „Mu õepoeg on hää laps,“ ütles ta, „aga aeg-ajalt tulevad talle imelikud tujud ja siis teeb ta hulle tükke. Mulle teeb muret see iseäranis sellepärast, et ma ise ei saa olla kontserdil. Minu juuresolekul on ta alati viisakas, küll ta teab, miks! Tema auks peab ütlema, et see ei tule mitte ta hingelisest halbusest, vaid see on kehaline nähtus, see on juba kogu ta olemuses. Kas oleksite nüüd lahke, härra linnapää, siis kui talle tuleb tuju istuda noodipuldile või röögi-tada kontrabassi, et siis päästaksite ta kaela-sideme vähe lõdvemaks, kui aga seegi veel ei aita, siis tõmmake see hoopis eest. Siis näete, kui viisakaks ta muutub.“

Linnapää tänas haiget usalduse eest ja töötas hädajuhtumuses teha nõnda, nagu õpetatud.

Kontsertsaal oli täis kiiutud, kogu Haljasaasa ümbruskonna rahvas oli tulnud kokku. Linnamoosekandid olid suurepärased, nende järel astus üles linnapää, kes mängis cello ja keda saatis flööti mängiv apteeker. Siis laulis üldiste kiiduavalduste saatel organist ühe bassiaaria ja doktorile ei plaksutatud vähe, kui ta mängis oma fagotti.

Kontserdi esimene osa oli läbi ja kõik ootasid põnevusega teist, kus noor võõras pidi linnapää tütreaga laulma duetti. Õepoeg oli ilmunud hiilgavas ülikonnas ja oli kogu aja juuresolijate tähelepanu keskkohtaks. Ta nimelt oli suurimas rahus istunud leentooli, mis oli pandud valmis ühele naabruses elavale krahvinnale. Ta sirutas jalad kaugele ette, vahtis kõiki oma vaatetoru kaudu, mida tarvitas pääle suurte prillide ja mängis kogu aja suure koeraga, kelle oli toonud kaasa hoolimata koerte sissetoomise keelust. Krahvinna, kellele tool määratud, ilmus, kes aga sellelt väljagi ei teinud, oli õepoeg. Otse vastupidi, ta istus veel mugavamini tooli ja keegi ei julenud noormehele ütelda midagi. Suursugune daam pidj istuma päris harilikule õlgtuule muude linna prouade sekka ja ei vihastanud mitte vähe.

Linnapää suurepärase mängu ja organisti kena bassiaaria ajal, jah isegi siis, kui doktor fantaseeris fagotil ja kõik kuulasid hinge kinni pidades, isegi siis pildus õepoeg taskurätikut koerale äratoomiseks ja lobises kõvasti oma naabritega, nõnda, et igauks, kes teda ei tunnud, oli hämmastunud noormehe kummalisist kombeist.

Ei siis miski ime, et kõik olid huvitatud sellest, kuidas ta kannab ette oma dueti. Teine osa algas. Linnamoosekandid mängisid ja siis astus linnapää oma tütreaga noormehe juure ja ütles talle, ulatades noodilehe: „Mosjöö, kas teie ei tahaks laulda nüüd duetti?“ Noormees naeris, laksutas hambaid, hüppas üles, mõlemad teised järgnesid talle noodipuldile ja terve seltskond oli täis ootust.

Organist löj takti, andes õepojale märki. See vaatas läbi oma suurte prillide nooti ja ajas välja hirmsaid ja kolemaid hääli. Organist hüüdis talle: „Kaks tooni madalamalt, armuline, c peate võtma, c!“

C laulmise asemel tõmbas õepoeg saapa jalast ja virutas selle organistile vastu pääd, nõnda, et puuder lendas. Kui linnapää seda nägi, mõtles ta: „Haa, juba jälle on tal see kehaline nähtus,“ hüppas juure, haaris õepoja kaelast ja päästis kaelasideme lõdvemaks. Lugu noormehega läks aga halvemaks. Ta ei kõnelnud enam saksa keelt, vaid miskit imelikku murrakut, mida keegi ei mõistnud, ise tehes imelikke hüppeid. Linnapää oli sest ebaharilikust loost hämmastatud, ta leidis, et noormehele on juhtunud midagi iseäranis halba ja otsustas sellepärast ta kaelasideme kōita hoopis lahti.

Vaevalt ta aga oli selle teinud, kui jäi ise ehmatuses seisma soolasambana. Sest inim-naha asemel kattis noormehe kaela tumepruun loomanahk. Noormehe hüpped muutusid ikka kõrgemaks ja imelikumaks, ta haaris oma glaseekinnastega juustest kinni ja

tõmbas need maha, oh ime! see oli ainult parukas, mille ta viskas linnapäale näkku, ta pää osutus nüüd kaetuks sama loomanahaga, nagu kaelgi.

Ta hüppas üle laudade ja pinkide, löi noodipuldid ümber, sõikus viiuleil ja klarnetididel ja oli nagu meeletu. „Võtke kinni, võtke kinni,“ karjus linnapäa, „võtke kinni, ta on hull!“ See aga oli raske teha, sest noormees oli tõmmanud kindad käest ja kargas küüntega inimestele näkku ja kriimustas hirmsasti. Lõppeks läks ühel vahval mehel korda saada ta oma meelvalda. See rõhus ta pikad käed kokku, nõnda et ta vaid veel jalgu siputas ja naeris ning karjus. Inimesed kogusid ta ümber ja vaatlesid noorhärnat, kes nüüd enam sugugi ei näinud inimesena. Üks õpetatud härra, kellel oli suur loodusteaduslik kabinet ja hulk igasuguseid täistopitud loomi, astus lähemale, vaatles teda ja hüüdis siis täis imestust: „Mu jumal, austatud härrad ja daamid, kuis toote siis selle looma viisakasse seltskonda? See ju on ahv, Homo Troglodytes Linnäi, ma annan kohe kuus taalrit, kui annate ta mulle, topin ta oma kabineti jaoks täis.“

Kes kirjeldaks haljasaaslaste hämmastust neid sõnu kuuldes! „Mis, ahv, orang-utan meie seltskonnas? Noor võõras ei ole muud midagi kui ahv!“ hüüdsid nad ja vahtisid üksteist tummas imestuses. Ei tahetud uskuda, ei usaldatud oma kõrvu. Mehed uurisid looma ligemalt, aga see jäi ikkagi päris loomulikuks ahviks.

„Aga kuis on see võimalik!“ hüüdis linnapäa proua, üks ole ta sageli lugenud meile ette oma luuletusi? Kas ta ei ole inimesena sõõnud meiega lõunat?“

„Mis?“ ärritus doktoriproua. „Kuidas? Kas ei ole ta sageli minu pool joonud palju kohvi ja mu mehega suitsetanud ja ajanud õpetatud inimese juttu?“

„Kuis on see võimalik,“ hüüdsid mehed, „kas ta ei ole mäel meiega keeglit mänginud ja poliitikast kõnelnud nagu meiesugune.“

„Ja kuidas siis?“ kaebasid kõik kooris, kas ta koguni ei ole meie ballidel olnud esitantsijaks? Ahv! Ahv! See on ime, see on nõidus!“

„Ja, see on nõidus ja kuratlik nali,“ ütles linnapäa, võttes üles ahvi ehk õepoja kaelarätiku. „Vaadake! Ses rätikus peitub kogu nõidusvärk, mis tegi ta meie silmis armastusväärseks. Siin on lai riba painuvat pergamenti, täis igasuguseid imelikke märke. Ma

peaaegu arvan, et see on Ladina keel, kas keegi oskab seda lugeda?“

Ülemõpetaja, kes õpetatud mees ja ise ahvile nii mõnegi partii malet kaotanud, astus ligi, vaatas pergamenti ja ütles: „Ei sugugi! Need on vaid ladina tähed, siin seisab:

ON. VÄGA. VEIDER. AHVI. NÄHA.
KUI. VÕTAB. IMETÜKKE. TEHA.

ja, ja see on pörgulik pettus, midagi nõiduse taolist,“ rääkis ta edesi, „see tuleb eeskujulikult karistada.“

Linnapäa oli samas arvamises ja asus kohe teele võõra maja poole, kes osutus nõiaks. Kuus soldatit kandsid ahvi, sest võõras tuli kohe üle kuulata.

Ümbritsetuna suurest rahvahulgast, tulid nad võõra maja juure. Igauks tahtis näha, kuis asi areneb edesi. Koputati, tõmmati kella, kõik asjatumalt, kedagi ei olnud näha. Siis käskis linnapäa ukse sisse lüüa ja ruttas üles võõra tuppa. Sääl aga ei olnud midagi muud näha, kui mitmesugust vana koli. Võõrast härrat ei olnud. Ta kirjutuslaualt leiti suur pitseeritud kiri, adresseeritud linnapäale. Linnapäa avas kirja ja luges:

„Mu armsad haljasaaslased!

Kui seda loete, siis ei ole ma enam Teie linnas ja Teie teate ka juba mis rahvusest ja seisusest on mu õepoeg. Võtke see nali, mis lubasin endale teiega, õpetuseks, ja ärge tahtke edespäi omaette elada soovivat võõrast oma seltskonda. Pidasin ennast seks liiga hääks, et elada Teie igavestes laimujuttudes, halbades kommetes ja naeruväärseis viisides. Kasvatasin selleks noore orang-utani, kes väga meeldis teile minu asetäitjana. Elage hästi ja kasutage õpetust jõudumööda.“

Haljasaaslastel oli kogu maa ees suur häbi. Ainus lohutus oli see, et see kõik oli juhtunud nii ebaloomulikes tingimuses. Kõige enam aga häbenesid noored haljasaaslased, kuna nad olid ahvi halbu kombeid ja viise ahvinud. Siit päale nad enam ei toetanud küünarpäid lauale, ei kõigutanud endid toolel, vaikisid, kuni neid kõneteldi, heitsid prillid kõrvale ja olid viisakad ning kõrralikud nagu enne.

Kes aga ajuti langes tagasi neisse kommetesse, sellest ütlesid haljasaaslased: „Ta on ahv“. Kauga härrat mänginud ahv anti õpetatud mehele, kel oli loodusteaduslik kabinet. See laseb teda hoovis jalutada, toidab teda ja näitab haruldusena võõrastele veel tänaseni päevani.

Hinge- hõimlased. Yrjö Karilas

Hing ja aine vahelduvad alati elus. Puhu hing, puhu jälle aine tundub teovõimsamana. Kuid „hing on see, mis elavaks teeb“. Aine ja aineline hingelises kulub, katkeb, kaob, hing püsib, puhastub, süveneb ja võimastub.

Hinge maailma valitsevad hoopis isesugused säädused. Need võivad alguses tunduda keerulised ja seletamatud, aga kui meil korda läheb vabaneda aine kammitsast ja tungida hingemaailma, siis saame näha ja kogeda, et säääl valitseb lihtsus ja rahu. Lihtsaimgi inimene võib läbi elada säääl suurt, püsivat ja sõnuleletamatut. „Oi, seda õnne, õndsust otstatumat! Kuis elu täis on armastust ja rahu!“ kujutab Dante hingemaailmu, kui ta jutustab käinud olevat esiteks Vergiliuse ja siis Beatrice juhil.

Muinas-Hellase olümpiamängudele ilmunud rahvale luges „ajaloo isa“, halikarnassolane Herodotos, väljavõtteid maailma ajaloo, kujutas käikusid Egiptis, Araabias ja Aasias ning puudutas ka oma isamaa kaugeid aegu. Rahvahulga kiiduavaldused katkestasid aegajalt ta lugemise, kuid ta ei näinud seda sugugi märkavat. Ta hinge ja kogu olemust täitsid need asjad, mis olid talle armsad ja kallid. Ainult ühesse kuulajasse kinnitas ta tähelepanu, poisikesse, kes isa käsivarre najal ilma liigutamata tema ettekannet jälgis. Suuril, värahtelevail silmil vaatas ta kõnelejale otsa, ja ta silmanurgas näis säravaid pisaraid. Temale kõneles nüüd Herodotos, temale luges oma uurimusi, mis ta enda eluga nii lähedalt olid seotud.

Ettekande lõpetanud, astus Herodotos poisikesse juure ja küsis ta nime.

„Mu nimi on Thukidides, olen sündinud Miltiadese soost, ja mu isa nimi on Oloros,“ kostis poiss.

„Teie poeg harrastab ilmselt¹⁾ teaduslikke

uurimusi,“ lausus Herodotos poisi isale. „Pidage hoolt, et ta oma võimeid võiks arendada. Siis ta elutöö saab auks kogu Greekamaale.“

Herodotose ennustus läks täide. Noore Thukididese elule oli sel juhtumusel otsustav tähendus, sest temast sai Herodotose töö jätkaja. „Greekamaal on olnud mitu kuulsat ajaloolast,“ kirjutab Quintilianus, „kuid kõik on sellepoolest ühel meelel, et nende hulgas on kaks, kes teistest on tähtsamad ja kuulsamad. Herodotose ajalooteseid iseloomustab rahu-likkus, täpsus ja põhjalikkus; Thukididese teostele on omane selgus, tihedus ja kõikumata kindel püüd silme ees asuva eesmärgi poole.“

Seesugune on õpetaja ning õpilase, õppeisa ja ta järelkäija hingesugulus. Säde lendab eelkäija hingest, leiab järeltulija hingest paraja pinna, jätab säääl leekima, valgustab eluväärtuslikke asju, puhastab neid kõigest ajalisest ja aienlisest ja küpsetab igavesti kestvat ja püsivat.

Augustinus kuulas Ambrosiuse jutlusi ja sai siit oma hingele võimsat äratust, Rafael sai mõjutusi Leonardo da Vincilt, Bartolomeolt ja Michelangelolt, Robert Burns lausus ergutusesõnu noorele Walter Scottile, ja vana helimeister Mozart juhtis tähelepanu kaheksateistkümnendaastase Ludvig Beethoveni pääle, kui see oli meisterlikult mänginud tema komponeeritud piaanotiikki.

„Olen oodanud teid kaheksa aastat,“ lausus kuulus ameerika vaimulik kõnemees Moody, kohates esimest korda Sankey'd, kellest tuli ta ustav tööselsiline, südamesetungivate vaimulikkude laulude looja.

„Mina olen Eugen Bauman,“ ütles Tolstoi, astudes tuntud saksa kirjaniku Auerbachi tuppa, „mitte küll nime poolest, vaid loomuselt!“ See iseäralik tervitus hämmastas Auerbach'i, kes esimest korda nägi Tolstoid, aga kui nad pilgukese olid juttu vestnud, olid nad

1) Harrastama—huvitama. Ilmne—silmnähtav.

juba nagu vanad tuttavad, ja Auerbachile tundus, et Tolstoi tõepoolest tuletas meele Eugen Baumani, ühe oma teose päätegelast.

Emerson ja Carleyl teineteist kohates istusid kaua aega sõnalausemata, nagu oleksid nende hinged isekeskis tasa juttu vestnud.

Teisi ja teiste elutööd täiendasid Luther ja Melanchton, nii lahkuminevad kui nad ka muidu olid. Luther oli põhjalik, algatusvõimeline, julge ja tuline, Melanchton tasane, arukas ja asjalik. Tõsi küll, nende vahekorrad olid lõpu- poole siin-sääil pingule kistud, aga et nende hingede põhivoolud ühes suunas liikusid, ei olnud see neile hädaohtlik, vaid pigemini vastuoksa.

Weimari teatriplatsil Saksamaal, on mälestussammas, mis kujutab kaht sõpra, Goethe ja Schillerit. Nad seisavad siin kõrvu oma alusel, mõlemad parema käega loorberipärjast kinni hoides; Schilleril on pahemas käes pergamendirull, Goethe jälle on pahema käe lasknud Schilleri õlale. Mälestussammas on kaunis võrdluskuju nende kahe Saksa suurmehe kindlast, vankumata sõprusest.

Nende sõprus oli alanud selle järele, kui Goethe Itaalia-reisilt oli tagasi tulnud. See mõjus ergutavalt ja elustavalt kummagi loomingu- se. Goethe meelest oli, nagu oleks talle alanud „uus kevad, teine noorus“. Ja kui Schiller a. 1805 suri, tabas see raskesti Goethe. Ta lausus: „Olen kaotanud sõbra ja temaga poole enda olemusest.“

Goethe ja Schilleri sõprus oli sama ülev ja kaunis, kui Taaveti ja Joonatani hingesugulus, kes teineteist armastasid „kui oma südant“ ja aitasid ja toetasid teineteist eluvõitluses.

Tähtis on ka sõprussuhe, mille sõlmisid kaks kuulsat uurimiserändurit Livingstone ja Stanley Aafrika ürgmetsas, kaugel inimeste asukohast. Euroopas ja Ameerikas arvati, et Livingstone on jäljetult kadunud Aafrika-reisil, sest temalt ei olnud pikka aega tulnud mingisuguseid teateid. Ameerika ajakirjanik Stanley läks teda otsima ja leidis ta elavalt, kuid suures puuduses ja kitsikuses. Või õigemini, Livingstone leidis uuest tulijast oma töö jätkata ning hingesugulase endale ja sõbra mustade maaosale, sest Stanley täiendas Livingstone'i alustatud uurimistööd, saades võimsat ergutust tema palavast usust ja väsimata innust²⁾.

²⁾ Vaimustus, agarus.

Tolstoi oli kirjanik-mõtteleja, suurejooneliste romaanide meister ja ebasoodsais väliseis olukorras elanud hingehüglane, Tšehhov kirjanik-kunstnik, kes sepsitses novelle ning jutukesi, kogudes kui väiksesse läätsklaasi kõik, mis vene elus oli valgust ja varju. Ja siiski oli neil palju ühist, mispärast nende kohtamine oli neile väga meele järele ja nende hinge rikastas.

Viibides Saksamaal vallutuskäigul, oli Napoleonil juhus Erfurdis Goethe tabada, kus ta temaga terve tunni juttu vestis. „See alles on õige mees!“ lausus Napoleon pärast Goethe äraminekut. Goethegi omalt poolt leidis Napoleonis midagi imetlemise ja jumaldamise väärilist, sest olid ju mõlemad võimukad mehed ja nagu loodud valitsema, olgugi et nende elusaatused olid sootuks erisugused.

Kuid helilooja Beethoven ei mõistnud sugugi Goethe, ehk seda küll oleks võinud arvata. „Laulikute kuninga asemel leidsin kuningate lauliku,“ ütleb Beethoven pärast esimest kokupuutumist Goethega.

Cromwell ja Milton.

Cromwelli ja Miltoni hingesugulus oli hoopis erilaadiline. Puritaan ja vabariigi looja, palve ja raudse tahte mees Cromwell oli kinnitanud tähelepanu luuletaja Miltoni vaimu- andeisse ja ta vaimustatud vabariiklikku meeleollu. Hoolimata luuletaja pimedusest — Milton oli poisikese põlves rikkunud oma nägemise üleilgse lugemisega — võttis Cromwell ta a. 1649 riiginõukogusse „võõraskeelte sekretäriks“. RiiGITark lord-protector istus laua serval ja tegi kaarti uurides plaani Inglismaa välispoliitika kõvendamiseks. Ta lausus oma mõtted laua teises otsas istuval luuletajale, kes roosi oli käest pörandale poetanud ja, tu-

gedes vastu oma armast õrelit, Cromwelli sõnad ladina keele tõlkis. Kõrval istuv kirjutaja pani need kirja. Milton püüdis panna tõlketöösse oma hingetuld, aga kui see hästi ei tahtnud korda minna, kiskus ta oma mõtted lahti esilolevast tööst ja andis neile säärase lennu, kui ta oma loomulaad nõudis. Ta sepiitses tuliseid kirjutusi Inglise vabariigi kaitseks nii sisemiste kui väliste vaenlaste vastu. Pole ime, et Cromwell nägi nende elutute silmade taga sügavusi ja kõrgusi, mille ees ta ise oma hingesügavuses tihti oli seisnud, kuid mida ta ei osanud väljendada sel kujul, kui ta sõber, luuletaja Milton.

„Nii kaua kui sina meie seltsis oled, Cromwell,“ kirjutab Milton ühes teoses, „võib ainult see, kel ei ole kindlat usku Loojasse, kahelda Inglismaa julgeolus, sest sina oled erilisel määral jumaliku hoolekande eeskju.“ Kuid Cromwell suri pea selle järele. Rahutute aegade mõllus püsis Milton siiski ustavana nende ühiste aadetele ja sai palju kannatada, kuid sellest hoolimata lõi ta oma elu lõpupoolel oma suurteose „Kaotatud paradiis“, mille kohta Dryden selle läbilugemise järele lausus: „See mees võidab meid kõik, ja isegi vanad.“

Hoopis teistsugune oli Viktor Emmanueli ja ja Garibaldi sõprusvahekord. Itaalia ühendamisel oli Viktor Emmanuel lipuks, Cavour pääks ja Garibaldi mõõgaks. Garibaldi oli Lõuna-Itaalias astunud rahva vabadusliikumise etteotsa ja saanud rahvalt diktaatori võimu. Kuulda saades, et Viktor Emmanuel oma vägede eesotsas põhja poolt talle vastu marsib, tõusis ta kohe ratsu selga ja tormas oma punasärgiliste sõduritega teda vastu võtma.

Capua ja Teano maanteede ristil kohtasid mõlemad suurmehed teineteist, meeldiv, kangelaslik ja riigitark Sardiinia kuningas ja rahva jumaldatud, tuline ja tarmukas³⁾ vabanduskangelane.

„Lubage, et ma seekord Teie käsku ei kuule,“ oli Garibaldi pisut varemini kirjast vas-

tanud Viktor Emmanuelile, kui see oli tahtnud kalduda Itaaliat valitsevate prantslaste poole ja Garibaldi oli keelnud tegutsemast. Sellest hoolimata oli Garibaldi kindlasti otsustanud kaitsta oma sõbra Viktor Emmanueli asetamist ühendatud Itaalia kuningaks.

Milliseks pidi nüüd kujunema nende vahekord, kui nad 1860. a. sügise varasel hommikutunnil teineteist kohtasid, kuningas hiilgava kaaskonna saatel, Garibaldi lihtsas valges mantlis, siidrätik õlgadel.

Kuningas õiendas Garibaldi kätte sõpruse märgiks. Mehed vaatasid pilgukese aega teineteisele silmi. Siis Garibaldi hüüatas:

„Vaadake, siin on Itaalia kuningas!“

Väehulgad ja kokkutulnud rahvas tõstsid

Beethoven mängib sõpradele.

võimsa hurraa-hüüu. Ja kui kuningas ja Garibaldi kõrvuti minema ratsutasid, puhkes rahvahulgas elagu-hüüd Garibaldi, mispääle kuningas lausus:

„Teil on õigus, tema sääl on kuningas!“

Teanos võttis Viktor Emmanuel juhatuse enda kätte, ja Garibaldi tõmbus sõjaväljalt mõneks ajaks kõrvale. Ta võis seda väga hästi teha, sest tal ei olnud mingisuguseid omakasulisi püüdeid ja ta teadis, et kuningas, kellesse ta nüüd uskus kui sõbrasse ja hingesugulasse, ajas kogu Itaalia vabastamise asja.

Norra parimad kirjanikud Ibsen ja Björnson, kellele mõlemale on püstitatud oma mälestussammas Oslo kuningliku teatri ette, olid kui ellipsi kaks tulipunkti, sest neile oli määratud ühine mõjupiirkond, kuid ise olid nad

³⁾ Energiline, täis jõudu.

loomulaadilt üksteisest lahutatud. Ainult harva surusid nad üksmeelselt teineteise kätt.

Samasugune oli Franziscuse ja Dominicuse vahekord. Üksteisega kokku saades pani Dominicus ette ühiselt tööle hakata, kuid Franziscus lükkas ettepaneku tagasi. Tema meelest olid lahkumineku liig suured.

Luther ja Zwingli katsusid Marburgi kongressil leida ühist keelt, sest nad olid mõlemad usupuhastajad, mõlemad evangelistliku usu esivõitlejad. Mõnes tähtsas põhimõttelises küsimuses ei saanud nad aga kuidagi ühineda.

„Teis on teine hing kui meis!“ lausus siis Luther.

Siiski sooritas kumbki omal kodumaal suure, õnnistusrikka elutöö.

Jõukeskendumisi kujuneb hingemaailmas sinna, kus üks või mitu mõjuvõimsat isikut enda ümber koguvad samutimõtlevaid aatekaaslasi. Säääl, kus Beethoven või Liszt või mõni muu suur helimeister istub mänguriista ees ja sõpradele mängib, säääl, kus liigutatud vaatlejad seisatavad imetlema mingi suure maali pilti, säääl, kus üksik lugeja laseb oma pilgu lennata üle nende maastikkude, mis kirjanik on võlunud ta vaimusilma ette, säääl on seesugust hingejõudude keskendumist. Need keskendumised on jõuallikad rahvaste ajaloo.

Võitlus põhjanaba pärast.

Prof. Otto Baschini järele.

Kõigist geograafilisist võitlusist on kestnud kõige kauemini võitlus põhjanabale pääsmiseks. Poolusest ülelend on selle ülesande viimaks lahendanud. Võitluse enda laadis võib panna tähele kaht suuna, kaht üksteisest eri-

nevat püüet, esiteks tahet põhja-piirkondi teaduslikult uurida, teiseks tahet põhjanabale jõuda. Arusaadavasti muidugi mõlemad ülesanded on üksteisega kõige lähedamas ühenduses. Alles viimaseil aastakümneil on poolusele pääs saanud iseseisvaks ülesandeks.

Kui ses viimases arenemisjärgus on olnud suureks tõukejõuks isiklik auahnus, siis vanemal aegadel see ei olnud alati nõnda. Neil aegadel oli polaarreisidel sageli suuri ja väärtuslikke tagajärgi, mis meis kindlustavad ettevõttele suurema poolehoiu, kui praegune moodne võidujooks põhjanabale.

Inglismaa teenistuses seisev itallane John Cabot oma poja Sebastianiga oli esimene, kes 15. sajangu lõpul avaldas arvamise, et tee kaugele idamaile on eurooplasile seda lühem, mida kaugemale põhja võtavad nad sõidusihi. Cabot oli nõnda siis kahe ülesande vaimliseks isaks: otsida tee idamaile kas mööda Ameerika või Aasia põhjarannikut.

Esimese tähelepandava sammu selle ülesande praktiliseks lahendamiseks tegi 1527. aastal inglane Robert Thorne, kes tahtis sõita Hiinasse kõige lühemat teed kaudu, see on otse üle pooluse. Esimesena õppis ta tundma ülesande raskusi ja jäämere hädaohti ning loobus pea oma ettevõttest. Huvitav, et noil ajal põhjasõidu eesmärk oli sama, mis nüüdki moodsete sõidukite eesmärgiks — läbistada otsejookes põhja jääkõrb. Vahepäälistes ajajätkudes aga ajasid mitmed muud kõrvalpõhjused ja huvid julgeid mehi kaugesse põhja.

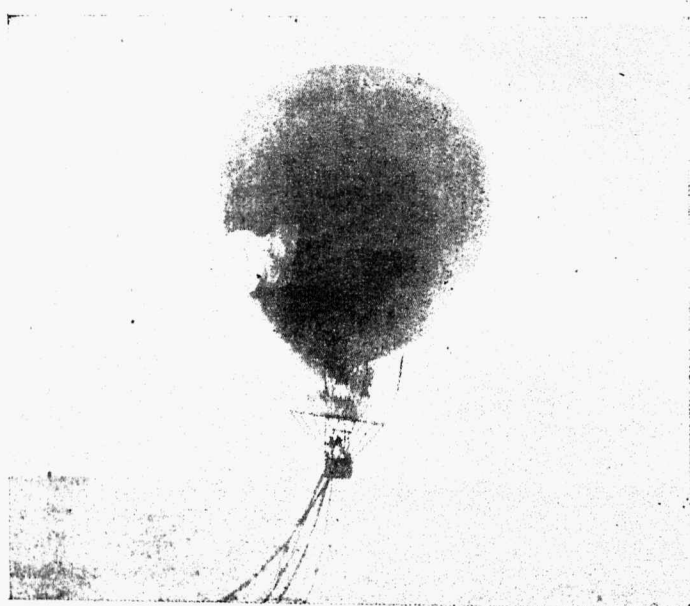
Jääkarude jaht, hüljeste ja valaskalade püük, rahvuslik auahnus, kadumaläinud ekspe-

Ameerika polaarmaade uurija Robert Peary.

ditsioonide ot-simine, teaduslikud huvivid ja lõppeks spordiind on lükanud ikka jälle ja jälle ettevõtlikke mehi seda tähtsat geograafilist ülesannet lahendama.

Uus aeg algas põhjauurimises sest ajast, kui norralane Fridtjof Nansen rakendas põhjamaade uurimiseks mitte ainult oma kehalise jõu ja vaimse tarmu, vaid ka

Esimene õhusõit põhjanabale: Andree õhulaev tõuseb sõiduks üles.

oma teadusliku kindluse. Suur edu algas sellest, et Nansen ei alanud võitlust merevooludega, nagu tehti siamaani, vaid otse meelega andis enda merevoolu võimusesse ja rakendas selle oma teenistusse. Ta kroonis oma ettevõtte sellega, et ta saavutas enneolematu edu, jõudes 89. põhjalaiuse kraadini, jättis säälmahaoma

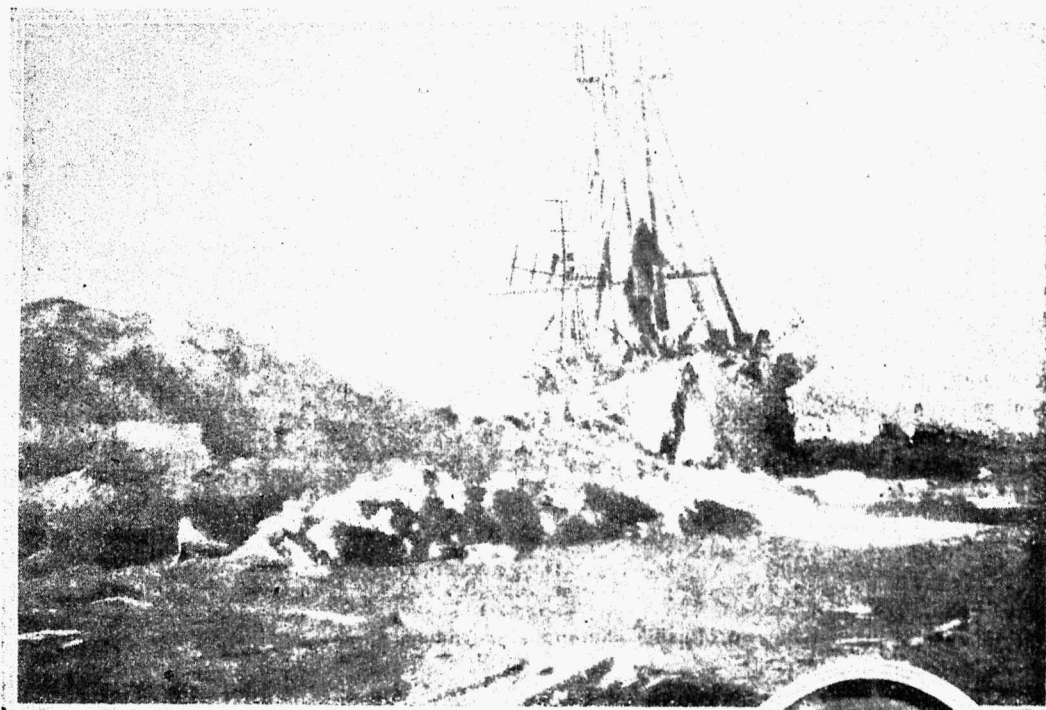

Esimesel põhjanaba-õhusõidul hukkunud rootslane Andree oma kaaslastega.

Från Andrees Polarexp till Aftonbladet, Stockholm

d. 13 juli
 Kl. 12 30 mittl
 Lat. 82° 2'
 Long 15° 5' ost.
 god fart åt
 ost. 10° syd.
 Allt väl
 ombord.
 Detta är
 Fridje dep-
 posten. r
 Andree

Andree tuvipost: „13. juuli, kell 12 lõunal, 82° 2' põhjalaius, 15° 5' idapikkus. Hääl sõit itta, 10° lõunasse. Pardal kõik korras. See on mu kolmas tuvipost,

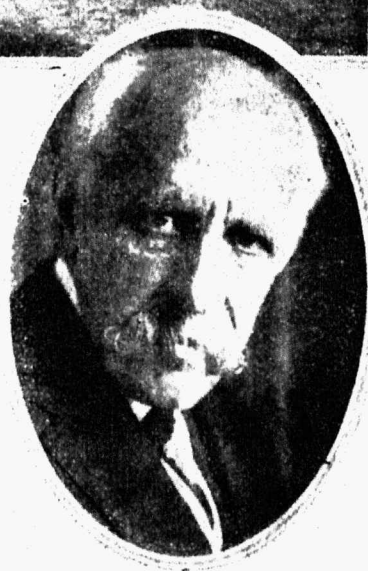
Fridtjof Nanseni polaarlaev „Fram“ jääs 1895.

kindla laeva ja läks üheainsa kaaslasega ujuvat igijääd kaudu kohe põhja.

Teine pöördepunkt oli rootslase Andree lennuretk aastal 1897 põhja uurimatuile jääväljadele, kus ta Teravmägedelt tahtis lennata õhulaevaga üle pooluse Siberi või Ameerika kallastele. Kahjuks aga sai julge uurija ühes kaaslastega põhjajäade ohvriks.

Õhulaeva tahtsid veel mitmed teisedki kasutada samaks otstarbeks, nende ettevõtted aga ebaõnnestusid peamiselt sõiduabinõude ebatäielisusest rippuvaist põhjusist. See paistab eirti silma ameeriklase Wellmanni 1907. ja 1909. aastail ettevõtetud õhusõitudes, kus ta sõiduk mõlemal korral pärast lühikest lendu õnetumalt randus.

Paremad tagajärjed saavutati juba katsetades juhitavate lennukitega. Aastal 1923 näitas Mittelholzer Teravmägedelt 1000 kilomeetrit eemale lennates, et lennuk on polaarõitudeks väga kohane. Ja Oxford-ekspeditsiooni lend aastal 1924 ning Amundseni oma aastal 1925 ning samuti ameeriklase Byrd'i lend 1925. a. Gröönimaal, kinnitasid oletusi. Saksa maal asutati Fridtjof Nanseni juhatusel ko-

Kuulus norra polaar-uurija Fridtjof Nansen.

guni „Uurimisselts põhjamaade teaduslikuks uurimiseks lennukite abil“.

Lennuki suurim paremus teiste liikumisabinõudega võrreldes seisab ses, et ülalt avaneb suurepiiriline väljavaade, mis võimaldab jäälegendikest kerge ülevaate saamise. Viiesaja meetri kõrgusest, kus Amundseni „Norge“ harilikult lendas, võib näha korraga 23.000 ruut-

kilomeetri suurust pindala. On võimalik näha poolust, olles temast ise palju kilomeetreid kaugel.

Palju halvem oli ses mõttes nende kahe uurija seisukord, kes enne Byrd'i ja Amundseni katsusid vaevarikka kelgurännakuil jala põhjanabale jõuda. Nii doktor Cook a. 1908, kui ka Peary aastal 1909 ei saanud oma puudulikkude mõõtmisabinõudega geograafilisi mõõtmisi teha nii täpselt, kui vaja. On kindlaks

tehtud, et Peary arvatud põhjanaba oli tõelisest kohast kolm kilomeetrit lõuna pool, kuna dr. Cooki andmeis üldse tuleb kahelda.

Nõnda tuleb siis inimese poolt põhjapooluse esimese nägemise juhul tunnustada Byrd'i rekordiks, kuna Amundsen oma õhulaevaga suuremas rahus ja sellepärast muidugi ka täpsamate mõõtmistega sai põhjanaba asukoha määrata kindlaks.

Kilk koldel.

C. Dickens. Tõlkinud E. Vöhlmann.

(Lõpp.)

Aga kuidas nad kõik, nagu komando järele end tema poole pöörsid ja teda, Johni, oma hääde silmadega põrnitsesid kui Dot ühes pimedas Berthaga mehe ette ilmus. Nad tahtsid, et see sellele pimedale erilise tähelepanu pööraks ja üsna arusaadavalt. Muidugi, Dot tõi enesega elavust ja rõõmu igale poole, kuhu ta iganes läks, — aga kuski ei tuntud seda nii sügavasti, kui Caleb Plummeri majakeses. Pimeda tüdruku armastus tema vastu, usaldus ja tänu-tunne, mis teda siin ümbritsesid — tema oma muretu ja lõbus viis kõiki tänu-avaldusi tagasi tõrjuda, tema osavad võtted iga minutit kasulikult ära tarvitada ja midagi teha, selle asemel, et külas olla ja puhata — tema helled anded vasikaprae, pirukate ja õlle näol; tema hiilgav väike nägu, mis, kui nad juba minema hakkasid, veel kord jumalaga jätmiseks tagasi vaatas, see ise-sugune ülev ilme terves ta olekus jala tallast kuni päälani — ilme, mis räägib selgemini igasugustest sõnadest, et ta ennast neil õhtutel mitte viimase tähtsusega isikuks ei loe, et ilma temata siin vahest ülepää läbi ei saa, — kõik see viis rõõmsad haldjad kirjeldamata vaimustusse ja sellepärast armastasid nad teda. Ja jälle vahtisid nad teda, Johni, tumma etteheittega ja, naist paitades, ütlesid nad tarkade, kõnelevate silmadega: On see naine, kes sulle truudust murdnud?

Ta ilmus sel ööl, sel kurval ööl, rohkem kui üks, kui kaks korda, istus oma armsal pingikesel tema jalgade

ees, istus allalangenud pääga, kätega kaetud silmadega ja pikkade lahtihargnenud juustega — nii nagu viimati. Ja nüüd need muretsejad haldjad ei pöörnudki enam tema, Johni, poole, ei vandanudki teda, vaid kogusid end viimseni Doti ümber, suudlesid teda, trööstisid ja tahtsid näidata kõigega nii palju kui võimalik, kuidas nad talle kaasa tunnevad, ja unustasid mehe hoopis.

Nii läks öö. Kuu kadus, tähed muutusid kahvatuiks, tõusis päike ja saabus külm talvine päev. John Peerybingle istus veelgi, pää käte najal, mõtetes kamina juures. Nii oli ta istunud terve öö. Terve öö siristas kilk koldel. Terve öö askeldasid majahaldjad. Terve öö seisis ta silmade ees Doti kuju, puhas ja süütu, väljaarvatud minutid, mil pil-dile see tüme vari langes.

Kui väljas juba kaunis valge oli, tõusis ta üles, pesi end ja pani teised riided selga. Ta ei sõitnud täna kuhugi. Oma igapäevasele teekonnale minna polnud tal täna küllalt mehisust. Kuid seda teha polnud tal täna vajagi, sest Tackletoni pulma puhul oli ta juba eile selle eest muretsenud, et tema eest keegi teine täna teeb sõidud. Ta oli kavat-senud Dotiga kahekesi minna kirikusse. Aga nüüd, — lõpp kõikide niisugustele plaanidele. Olid ju nende pulmad samal päeval. Ah, kes oleks võinud ette arvata, millega lõpeb see — temale nii õnnelik aasta!

John uskus kindlasti, et Tackleton hommikul tema poole ilmub. Ja ta ei eksinud. Ta läks välja, et oma maja

ees vähe jalutada, ega läinud viit minutitki, kui ta teel mänguasjadevabrikandi vankri nägi lähenevat. Kui vanker juba lähedal oli, silmas John, et Tackleton enda juba laulatuseks valmis oli ehitanud, ja mitte ükski ta ise, vaid ka hobune oli täies paraadis: kogu selle päa oli lilled ja lintidega ehitud. Ja kui õigust ütelda, oli hobune palju rohkem peigmehe sarnane, kui Tackleton ise, kelle poolpilukil silm täna näis iseäranis eema letõukav. Kuid John ei märganud seda. Ta mõtted olid mujal.

„John Peerybingle!“ ütles Tackleton kaastundmuseilmega näol. „Kuidas tunnete end pärast eilist?“

„Ma saatsin täna väga viletsa öö mööda, meister Tackleton,“ vastas John raputades pääd. „Ma olin eile kaunis segane. Aga nüüd on kõik möödas! On teil minu jaoks pool tundi aega, mul on tarvis teiega vähe kõnelda?“

„Ma sellepärast tulingi,“ vastas Tackleton vankrist välja astudes. „Hobuste eest ärge muretsege, nad seisavad kaunis rahulikult, kui ma nad ohjadega siia posti külge kinni seon. Visake neile ainult sületäis heinu ette.“

John andis hobustele heinad ette, ja nad astusid tuppa.

„Teil on ju laulatus alles lõunaajal, kui ma ei eksi?“ küsis John.

„Jah, mul on aega küll,“ vastas Tackleton.“

Kui nad kööki tulid, kloppis Tilly Slowboy parajasti külalise toa ukse pihta, mis oli paar astet köögipõrandast kõrgemal. Oma punaste silmadega, Tilly oli terve öö nutnud, sest et ta emand nuttis, vahtis ta läbi lukuaugu, kloppis tugevasti ja näis millestki olevat ehmunud.

„Kui lubate, härra, siis ei võeta mind nähtavasti kuulda,“ ütles Tilly end Johni poole pöördes. „Ma loodan, kui te lubate, et keegi siit ometi pole ära läinud, või ära surnud.“

Ja miss Slowboy ruttas seda oma filantroopilist teadaannet kinnitama, kuna ta uksele uusi lööke andis, mis kahjuks kõik jäid tagajärjeta.

„Kas õige mina ei koputaks?“ küsis Tackleton. „Asi läheb huvitavaks.“

Peremees, kes oma näo ära oli pöörnud, lõi käega, et tehku kuidas tahab.

Nii läks Tackleton Tilly Slowboile appi. Ja nüüd kloppisid nad juba mõlemad. Aga nad ei saanud miskit vastust. Alles kui Tackletonil meele tuli ukse linki vajutada, avanes uks. Esiti piilus ta ukse vahelt, astus siis sisse, kuid jooksis kohe tagasi.

„John Peerybingle!“ sosistas ta viimase juure joostes ja talle üsna kõrva juure kummardades. „Loodan, et teil täna öösi siin midagi ei juhtunud, ei midagi õudist?“

Ajur pööris end kiiresti tema poole.

„Äsi seisab selles, et teda süül ei ole, ja aken on pärani lahti. Tõsi küll, et niisuguseid jälgi pole õues näha... ja... aken on küll aiaga peaaegu ühes kõrguses, siiski ma kokkusin ja mõtlesin, kas teil siin mitte vast löömingut pole olnud? Ah?“

Ta ajas oma silma veel enam pilukile, nii väga tähelepanelikult uuris ta Johni. Ja ta nägu ja kogu ta keha kõverdus korgitõmbajaks, nagu tahaks ta oma kaaslasest välja pressida tõe, nagu korgi pudelist.

„Rahustuge,“ ütles John. „Eile õhtul läks ta siia tuppa tervelt ja puutumata, ja pärast seda pole siia keegi tulnud. Ta on vabatahtlikult läinud, ja mina võin ainult üht ütelda, et minagi alati-seks ja rõõmsasti siit läheksin ja majast majja käiksin, et omale elu ülespidamiseks leiba teenida, kui sellega ainult seda, mis olnud on, muuta, või olema-tuks teha võiksin. Poleks ta siia kunagi tulnud! Kuid nüüd ta oli ja läks. Ja mu arved on temaga lõpetatud.“

„Tõesti! Odavasti pääsis ta siiski, see on kõik, mis mul selle pääle ütelda,“ rääkis Tackleton istudes toolile.

John ei näinud seda kihvtist naeratust, mis Tackletoni näol mängles. Ta istus käed silmade ees, mõne minuti pärast hakkas ta rääkima.

„Eile õhtul näitasite mulle,“ ütles ta viimaks, „et minu naine — — minu naine, keda ma nii armastan, salaja —“

„Ja õrnasti,“ lisas Tackleton vahele, „et minu naine seda meest selle maskeerimises, et teisi petta, — aitab, ja talle võimaluse annab enesega kahe silma all kokkusaada. Ma ei tea, mis ma annaks, et ma iialgi seda poleks näinud, mis ma eile nägin. Ma ei tea,

mis annaksin, et Teie selles asjas poleks kaasteadja!

„Kahjuks pean ma tunnistama, et mul siin alati omad kahtlused on olnud,“ ütles Tackleton. Sellepärast muidugi mind siin majas ei armastatudki.“

„Aga, kui Teie nüüd, õnnetuseks, nii korraldada püüdsite,“ kõneles John edesi, tema sõnu tähele panemata, „et mina teda näeksin, oma naist, keda ma armastan (ta rääkis seda rahulikult ja kindlasti, ta vaade ja ta liigutused muutusid otsustavaks ja julgeks; oli selgesti näha, et ta miski kindla sihi poole tüürib), et ma näeksin teda niisuguses kõlvatus olekus, siis nõuab õigus, et teie nüüd tema pääle minu silmadega vaataksite ja teaksite, mis mina omas südames kõigest sellest mõtlen. Minu otsus on nüüd lõpulik,“ lisas ajur ja vaatas üles, „ja seda ei muuda miski.“

Tackleton pomises mõned harilikud sõnad, et nurjatut nii või teisiti muidugi tuleks karistada, kuid lööduna oma kaaslaste pilgust ei lõpetanudki lauset. Ja tõepoolest nii karedalt lihtne, kui John ka oli, siiski oli kõigis ta liigutuses, ta kõnes ja ilmes niipalju ausat, mis avaldub ainult aatelite ja suurmeeliste inimeste juures.

„Ma olen lihtne vaene inimene,“ kõneles John edasi, „minu pole midagi meeldivat ega külgetõmbavat. Ma pole tark, nagu teie seda väga hästi teate. Ma pole noor. Ma armastasin oma väikest Doti sellepärast, et nägin teda juba lapsest saadik, kui ta oma isamajas üles kasvis ja ka sellepärast, et ma teadsin missugune varandus ta on. Ta oli mu elu ja rõõm, kõik need aastad, juba algusest pääle. Ilmas on palju mehi, kes minust targemad ja kenamad, kuid ma olen kindel, et ei keegi neist minu Doti nii poleks suutnud armastada, nagu mina teda armastan.“

Ta vaikis, koputas tasakesti jalaga põrandale, ja jätkas:

„Ma hakkasin mõtlema, et ehk ma küll teda ei vääri, ometi võiksin ma talle olla hääks abikaasaks ja hindaksin teda vahest paremini, kui keegi teine. See mõte sai mulle pikapääle omaseks, kosisin ta, ja lõppeks tuli nii välja, et me astusime abiellu.“

„Hm!“ pomises Tackleton, raputades tähendusrikkalt peäd.

„Ma mõtlesin kaua enne, kui otsuse tegin, proovisin iseennast ja oma südant. Tundsin, kui väga ma teda armastan ja kui õnnelik ma olen. Aga ma ei — nüüd alles saan ma sellest aru — ma ei mõtelnud sugugi, kas ka tema saab õnnelikuks.“

„Muidugi, muidugi,“ ütles Tackleton. „Tema kergemeelsust, pääliskaudsust, auahnust, seda kõike teie ei pannud tähele. Kõik jäi kahe silma vahele! Ja, ja!“

„Teie parem ärge segage mind,“ ütles ajur kuivalt, „enne kui teie mind õieti mõistate, millest te praagu olete veel kaugel. Kui ma eile veel valmis olin igaüht ära tapma, kes mu naise kohta midagi halba oleks ütelda julgenud, siis rõhuksin ma täna niisuguse inimese jalaga puruks kui ussikesse, olgu ta või mu lihane vend.“

Mänguasjade kaupmees silmitses teda arusaamatuses. John jätkas vähe pehmemalt.

„Teda naiseks võttes ei mõtelnud ma sugugi, et teda tema nooruses ja ilus, kõigest, mis talle siiaajani armas oli — sõpradest, lõbusast seltskonnast, kus ta iluks oli, ja kus ta, kui hele täht hiilgas — kõigest sellest välja kisun, et teda igaveseks siia igavesse majja, oma igava isiku külge kinnitan. Kas ma kunagi ka mõtlesin kui vähe ma tema kergele ja rõõmsale iseloomule vastan, ja kui kohmetuna tundun talle tema väleduse kõrval? Tõsi ma armastan teda, kuid on see minult mõni teene. Teda armastavad kõik, kes teda tunnevad. Mõtlesin ma kõigest sellest? Ei, mitte kunagi. Noor, peaaegu veel laps — mis teadis tema elust. Tulevik paistis talle ainult roosilisis värves. Ma kasutasin ta teadmattust, võtsin ta naiseks. Aga kuidas sooviksin, et ma seda kunagi poleks teinud. Mitte minu, vaid tema pärast.“

Tackleton vahtis teda suurte silmadega. Isegi ta pilukil silm oli pärani.

„Taevas ise õnnistagu teda!“ rääkis ajur edasi. „Kui palju pidi tal mehisust olema, kui palju kannatama, et varjata, kui õnnetu ta on! Jumal ise andku mulle andeks, et ma seda ennem

ei märganud! Vaene laps! Vaene Dot! Kuidas võisin ma küll olla nii mõistmatu! Kas ma ei näinud, kuidas ta silmad, niipea kui me niisugustest mitteühetaolistest abieludest, nagu seda meie oma on, kõnelesime, kuidas ta silmad pisaraid täis läksid — kas ma ometi sada korda ei märganud, et see saladus ta värisevailt huulilt valmis oli libisema. Nägin seda, nägin, aga mõistin seda alles eile õhtul. Vaene tüdruk! Kuidas võisin ma ometi loota, et tema mind kord hakkab armastama! Kuidas võisin ma uskuda, et ta mind armastab!“

„Ta ju ise püüdis seda kõige rohkem tõendada,“ ütles Tackleton, „püüdis seevõrra, et see, õieti ütelda, mulle kahtlustamiseks põhjust andiski.“

Ja siin juures toonitas ta May Fieldingi paremust, kes muidugi kunagi kellegile tõendada ei püüdnud, et teda armastab.

„Saan alles nüüd sellest aru, kui väga ta tahtis ja püüdis olla mulle truu ja sõnakuulelik naine. Ainult mina üksi tean, kui hää ta oli, kui palju ta minu hääks tegi, kui mehine ja õrn oli ta süda. Olgu õnn, mille osaliseks ma selle katuse all sain tunnismeheks, et ma ei valeta! Mälestus sellest õnnest on mulle troostiks, kui jään üksi.“

„Üksi! kordas Tackleton. „Nii siis on teil ikka mõttes siin midagi ette võtta?“

„Tahan teha, mis võimalik,“ vastas ajur, et oma süü tema vastu hääks teha. Ma vabastan ta sellest igapäevasest minuga elamise piinast. Vabastan ta sellest alalisest hingelisest võitlusest, mis ta üle elab et oma õnnestust varjata. Ta on vaba niipalju kui mina ta võin vabaks teha!“

Tackleton oli imestusest kui löödud. „Oma süü tema vastu hääks teha“ hüüdis ta oma kõrva tirides et paremini kuulda. „Ma vistsisti ei kuulnud õieti. Teie ütlesite muidugi teisiti.“

Ajur haaris tal kraesti kinni ja raputas teda nagu kassipoega.

„Kuulge ometi, mis ma räägin!“ ütles ta. „Kuulge mõlema kõrvaga ja raiuge see omale ninale, mis kuulete. Räägin ma selgesti?“

„Väga selgesti,“ pomises Tackleton.

„Räägin ma kui mees, kes seda ka teeb, mis ta räägib?“

„Jah, vähemasti olete te väga niisuguse mehe sarnane.“

„Nii kuulge siis! Kogu öö istusin ma siin kamina juures, säälsamas kohas, kus ma tihti oma kõrval olen näinud nägu! Mu mälestusse kerkis terve ta ta elu, päevast päeva. Kõik tema teod ja sõnad meie kooselamise ajal, arutasin ma endas läbi. Ja ma võin vanduda, et nii tõesti kui Jumal taevas elab, kes kõike näeb ja kuuleb — ta on süütu!“

Oh truu kilt, koduse kolde kaitsja! Oh truud koduhaldjad!

„Ei ole minus usaldamattust ega viha, mitte midagi pääle mure. Õnnetul minutil on keegi temale endine armas noormees — hoopis rohkem tema maitsele ja eale vastav, — minu pärast mahajäetu, on nüüd vahest tema tahtmise vastu, tema juure tagasi tulnud. Õnnetul minutil, ehmunud tema äkilisest ilmumisest, ei jõudnud ta veel hästi järele mõelda, mis ta teeb, ta sai pettuses kaastegevaks ja varjas teda minu eest. Eile õhtul nägi ta teda; meie olime selle kohtamise päältnägijad. Muidugi, see oli halb. Kuid pääle selle ei ole ta enam milleski süüdi, kui maa-pääl peab valitsemise õigus!“

„Kui teie nii arvate“ — tahtis Tackleton vahele segada. Kuid ajur kõneles edesi.

„Nii siis olgu ta vaba! Mingu ta minu juurest, aga olgu temaga mu õnnistus ja andeksand. Õnnistus nende õnnelikkude tundide eest, mis ta mulle on kinkinud, ja andeksand selle valu pärast mis ta mulle nüüd on teinud. Las' läheb, ja saab südamerahu! Seda soovin talle kõigest hingest! Ta ei pea mind mitte vihkama. Ta õpib mind rohkem armastama siis, kui ma tal mitte enam kivina kaelal ei lasu, ja kui tal on kergem kanda seda ahelat, millega mina teda köitsin. Täna on aasta sellest, kui ma ta isamajast välja kiskusin, ta enda õnnest hoolimata. Täna läheb ta jälle koju, ja ma ei tülita teda enam. Ta isa ja ema tulevad täna siia ja viivad ta jälle oma juure. Ma võin tema pääle alati olla julge, kus ta ka iganes ei oleks, kas siin või sääl. Ta

lahkub minu juurest puhta südamega ja ma olen kindel, et ta nii on ka edespidi. Kui ma suren, saab ta teada, et ma teda kunagi pole unustanud, ja kuni viimse hingetõmbeni teda armastasin. See on kõik mis teile tahtsin ütelda. Nüüd on kõik lõpetatud!“

„Oh ei, John, ei ole veel mitte kõik lõpetatud. Ära ütle, et on lõpetatud. Veel mitte. Ma kuulsin sinu ausameelseid sõnu. Ma ei võinud ära minna, ega teha, nagu poleksin ma midagi kuulnud. Oh John, kui teaksid kuidas ma sulle olen tänulik. Aga ära ütle, et kõik on lõpetatud, ära ütle enne, kui kell veel kord lööb!“

Dot oli kohe pärast Tackletoni tuppa astunud ja seisis teistest tähelepanemata nurgas. Ta ei vaadanud kordagi Tackletoni pääle, vaid kõik ta tähelepanu oli oma mehele pöördud. Kuid imelik — ta ei tulnud mitte ta juure, vaid hoidis mehest veel võimalikult eemale. Ta ei lähenenud talle ka nüüd, kuigi ta nii tõsiselt, vaimustatult rääkis. Kui võõrastav oli see endise Dotiga võrreldes!

„Ükski käsi ei valmista mulle sarnast kella,“ mis mulle need tunnid, mis mõõda on läinud, tagasi lööks,“ vastas John nõrga naeratusega. „Mis me üks-teisele ka ei ütleks, sellest ei muutu ometi enam midagi. Aga sündigu sinu tahtmine, minu armas! Varssi lööb kell. Oleksin rõõmus, kui sul veel milleski rohkemas võiksin olla vastutulelik, et sulle teha meelehääd.“

„Mul on siiski ju aeg minna!“ pomises Tackleton. Kui kell lööma hakkab, pean ma juba teel kiriku poole olema. Hääd päeva siis John Peerybingle! Väga kahju, et Teid omas pulmas ei näe. Kahetsen väga teie mitte — ilmumist ja ka seda, mis selleks põhjust andis.“

„Rääkisin ma nüüd selgesti küllalt?“ Küsis ajur teda ukse juure saates.

„Päris selgesti!“

„Ja teie ei unusta, mis teile kõnelin?“

„Hm! Kui teie nüüd tingimata nõuate, et pean vastama,“ rääkis Tackleton oma vankrisse ronides, „siis pean ma nii palju tähendama, et see kõik, mis te mulle kõnelite, oli nii ootamatu,

et ma selle vaevalt kunagi võin unustada.“

„Seda parem meile mõlemaile,“ vastas John. Hääd päeva. Soovin teile õnne!“

„Tahaksin ka teile seda sama soovida,“ ütles Tackleton. Kuid, et ma seda teha ei saa, siis ainult tänan teid. Meie vahel (ma vist rääkisin teile juba sellest) ütelda, ma ei usu, et meie abielu sellepärast vähem õnnelik on, et May mulle mitte väga järele ei jookse ja oma tunnetega mitte väga pääletükiv pole. Hääd aega! Rahustuge!

John seisis ja vaatas talle nii kaua järele, kuni ta kaugeses lõppeks sama tillukeseks muutus kui lilled ja paelad ta hobuse pää küljes. Siis ohkas ta kõvasti ja läks naabrusesolevate jalakate alla kõndima, vaevalt oma jalgu taga vedades, nagu inimene, kes on nii hingeliselt kui ka kehaliselt murtud. Ta ei tahtnud enne tuppa tagasi minna, kui kell lööb.

Tema väikene naine nuttis kibedasti üksi jäänuna. Kuid mitte kogu aja. Ei, ta kuivatas tihti oma silmi ja mõtles, kui hää ja suuremeelne on ta mees. Ja kord või kaks hakkas ta südamliselt naerma, nagu häämeele pärast, et Tilly päris ära hirmus.

„Oh ärge nutke! Rahustuge ometi!“ nuuksus Tilly. „Teie tapate nii kuld-silmaterakese. Rahustage end ometi!“

„Tilly,“ ütles ta emand. „Kas sa tood ta mõnikord isale näha, kui mina siin ei või elada ja oma endisse koju tagasi lähen?“

„Oh, mis teie räägite!“ kisendas Tilly, ajas pää tagasi ja ulus metsikult. — Sel momendil oli ta väga Bosceri sarnane. O-oh! ärge rääkige nii! O-oh, mis on ometi juhtunud, et kõik korraga nii õnnatud on? O-o-oo!“

Ja halesüdamlane Slowboy kergendas oma koormat sellega, et puhkes nii valjusti karjuma, et ta kindlasti oleks lapse üles äratanud, ja ise krambid saanud, või oleks midagi muud tõsist juhtunud, — kui mitte ta eksiv pilk praegu Calebile ja selle tütre kujule poleks seisma jäänud, kes sel minutil astusid tuppa. Nende uute isikute ilmumine mõjus Tilly Slowboy'sse nii, et ta, vähe aega lahtise suuga seisis, kiiresti

voodi juure jooksis, kus väike silma-terakene magas, ja, pääga teki alla pugunud, tegi ta jalgadega mingisuguseid liigutusi, nagu leiaks ta selles algupärase tegevuses suure kergenduse.

„Mary, teie ei ole pulmas?“ küsis Bertha.

„Mina ütlesin talle, et teie sinna mitte ei lähe,“ sosistas Caleb. „Ma kuulsin eile õhtul sest. Mulle räägiti. Kuid olgu Issand nendega!“ ütles väike mees ja võttis õrnalt ta mõlemast käest kinni. „Las räägivad, kui tahavad; mina ei usu midagi. Ma pole küll miski kangelane, kuid ennem võivad nad mind tükkideks kiskuda, kui ma ühtki sõna teie kohta peaksin uskuma.“

Ta võttis Doti kaela ümbert kinni ja pigistas teda nii tugevasti, nagu laps oma armastatud nukk.

„Bertha ei võinud täna hommikul koju jääda,“ kõneles Caleb edasi. „Ma tean tal on nende pulmapäeval raske, ta kartis kiriku kellade heinat kuulda. Nii siis tõusime varem üles ja tulime otse teele. Ma mõtlesin kogu aja selle peäle, mis ma olen teinud,“ ütles Caleb lühikese vaikimise järele. „Ei või enesele andeks anda, et vaenelaps nüüd minu pärast niisugust muret üle elab. Aga ma ei tea lihtsalt, mis teha. Terve öö mõtlesin, mõtlesin . . . Ja, on vist ikka parem, kui talle kõik ära räägin. Aga ainult teie juuresolekul. Üksi ma ei julge. Kas tahate mulle abiks olla?“ küsis ta terve kehaga värisedes. Ma ei ta küll, kuidas see ta peäle mõjub ja mis ta minust siis mõtleb. Kardan väga, et ta mind enam edespidi ei armasta. Aga siiski see on talle parem, kui ta õigust teab, ja mina tahan iga-sugused tagajärjed kanda, nagu ma nad olen ära teeninud!“

„Mary, kus on teie käsi? Andke mulle oma käsi! Vaat, nii!“ ütles Bertha. Ta surus selle väikse käe oma huuli vastu, silitas teda ja naeratas. „Ma kuulsin, kui nad eile õhtul teie üle sosistasid. Nad laimasid teid. Kuid see ei ole õige. Ma tean!“

Ajuri naine vaikus. Tema eest vastas Caleb:

„Muidugi, see ei ole õige!“

„Ma teadsin!“ hüüdis Bertha uhkusega. Ma rääkisin neile! Ma ei taht-

nud kuuldagi, mis nad kõnelevad! Teid laimata, minu Mary!“ ja ta pigistas õrnasti ta käsi ja pani oma õrna põse tema nägu vastu, — „ei, nii pime ma veel ei ole!“

Isa läks ta juure nii, et pime nüüd seisis tema ja Doti vahel.

„Ma tunnen teid kõiki väga hästi,“ ütles Bertha, „palju paremini, kui teie arvate. Kuid mitte kedagi nii hästi, kui Maryt. Isegi sind mitte, isa. Kõikide hulgast, kes mind ümbritsevad, ei kujuta ma kedagi nii õieti ette, kui teda. Kui ma järsku nägema hakkaks, tunneks ma teda kohe terve hulga keskel ära. Minu kallis õeke!“

„Armas Bertha!“ ütles Caleb. Mul on tarvis sulle midagi ütelda. Mind piinab üks asi . . . ja ma ütlen sulle seda parem nüüd, kunas meie temaga kolmekesi oleme. Kuula mind ja ära mõista mind hukka! Ma pean sulle midagi üles tunnistama, mu kallis!“

„Midagi üles tunnistama, isa?“

„Ma ei ole sulle, mu laps, mitte alati tõtt rääkinud, ja tegin sellega nii sinule kui omale halba,“ jätkas õnnetu isa häbi ja valuga segatud ilmega näol. „Ma olen tõde väaranud mõttega, et sulle hääd teen, kuid tegin vastuoksa halba, ja olin su vastu südametu!“

Pime pööris oma näo imestanult ta poole ja kordas „Südametu!“

„Ta süüdistab ennast liig valjusti, Bertha,“ ütles Dot. „Teie ütlete kohe sedasama. Olen kindel, et teie seda talle kõige esimesena ütlete.“

„Tema minu vastu südametu!“ hüüdis Bertha uskumatu naeratusega.

„Siiski, mu laps!“ ütles Caleb. „Ma ei tahtnud sulle olla halb, aga olen sulle ometi nii palju valmistanud paha. Ma ei teadnud seda kuni eilse päevani. Minu kallis pime tütreke, võta mind kuulda, ja anna mulle andeks. Minu armsam, maailm, kus sa elad, seda ilma, mida sa omale minu sõnade järele ette kujutate, pole tõepoolest olemas. Silmad, keda sa nii kindlasti uskusid, on sind petnud!“

Ta kahvatu nägu oli veel ikka imestusega isa poole pöördud, kuid ise taganes ta temast eemale ja surus ennast kõvemini sõbranna vastu.

„Sinu elurada on väga raske ja kalk olnud,“ jätkas Caleb, „ja ma tahtsin teda vähe pehmendada. Ma muutsin kõik asjad, mis sind ümbritsesid, muutsin ka inimeste iseloomusid, mõtlesin asju välja, mida kunagi pole olnud, ja ja seda kõik selleks, et sind õnnelikumaks teha. Ma varjasin sinu eest kõike, ma peitsin sind! Jumal ise andku mulle see andeks! Viisin sind teise, fantastilisse ilma, mida tõepoolest pole olemas.“

„Kuid elusad inimesed, see ei ole ometi fantaasia?“ küsis ta ruttu, veel enam kahvatades ja temast veelgi kaugemale taganedes. „Sa ei võinud mulle ometi olematuid inimesi välja mõtelda.“

„Aga siiski olen ma seda teinud, Bertha,“ ütles Caleb paludes. „On üks inimene, keda sina hästi tead, mu tuvike —“

„Oh isa, isa, miks kõneleda, et ma t-e-a-n?“ hüüdis ta kibeda etteheitega. „Mida ja keda mina tean? Mina, kellel pole ühtki juhti, keda on nii kerge petta!“

Hingelisest valust maha surutud, sirutas ta mõlemad käed ette, nagu teed kobades, siis surus ta nad lööduna ja pettununa oma nägu vastu.

„Inimene, kes täna abiellu astub, on alatu egoist ja ihnuskoi. Kõik need aastad on ta meile—mulle ja sulle, olnud kalk peremees, minu kallid. Ta nägu pole sugugi parem, kui ta alatu hingki. See on külm, puine ja tagasitõukav. Mitte milleski pole ta selle kuju sarnane, mis ma sulle ette maalisin, mu laps. Kindlasti, mitte milleski!“

„Oh miks, miks tegid sa seda?“ ägas pime südantlõhestavalt. Näis, et see katsumine tal üle jõu käib. „Miks täitsid sa mu südame niisuguse palava armastusega, et pärast tulla, kui surm, et seda, mis ma armastan, ära kiskuda? Oh Jumal, kui vilets ma olen omas pimeduses!“

Õnnetu isa lasi pää norgu. Sõnatu ahastus oli ta ainukeseks vastuseks.

Veel ei jõudnud vaene tüdruk oma kibedaid ja karedaid sõnu lõpetada, kui koldel siristas kilk. Keegi ei kuulnud seda, pääle tema. Nüüd ei siristanud see mitte rõõmsalt, vaid tasa ja kaeblikult. See laul oli nii kurb, et ta hakkas nuuksuma, ja kui hää haldjas, kes

kogu öö Johni juures oli olnud, tema selja taha ilmus ja isa pääle näitas, siis voolasid pisarad ojana ta silmist.

„Nüüd kuulis ta kilgi häält veel selgemini, ja nägi, oma pimedate silmadega seda häätegitjat kaitsevaimu oma isa pää kohal.“

„Mary,“ ütles ta, „jutustage mulle, missugune on meie kodu? Missugune ta tõepoolest on?“

„Õige vaene, Bertha! Vaene ja õudne. Vaevalt kannatab ta veel tuult ja vihma. Vaevalt seisab ta veel ühe aasta. Ta on vähe kaitstud halva ilma ja tormi eest, Bertha“, jätkas Dot tasa kuid selgesti, „sama vähe, kui teie vaene isa omas kotiriidest palitus“.

Pime talutas sõbranna suure ärevusega kõrvale.

„Need kingitused, mis kohe mu esimese soovi pääle ilmusid, mis mulle nii armsad olid“, rääkis ta üleni värisedes, „need kingitused — kust nad tulid? Kas teie neid mulle saatsite?“

„Ei“.

„Kes siis?“

Dot nägi, et ta tõde juba aimas ja vaikis. Pime tüdruk kattis oma näo kätega, kuid hoopis teisiti kui esimene kord. Temas rääkis nüüd teine tunne.

„Armas Mary, veel üks minut. Üks ainuke minut. Tulge vähe kõrvale! Rääkige päris tasa. Teie ei valeta kunagi, ma tean. Ka nüüd ei taha teie mulle valetada, ega ju?“

„Ei, Bertha, ma annan oma sõna selle pääle!“

„Ma tean, et teie ei valeta, olen selles kindel. Teie kahetsete mind liiaks, et mind petta. Mary, vaadake sinna — sinna, kus me praegu olime, ja kus nüüd minu isa istub, minu isa, kes mind nii südamlikult ja palavasti armastab — ja ütelge, mis teie sääl näete.“

„Ma näen“, vastas Dot, kes temast väga hästi aru sai, „näen murest tapeitud vana meest, küfirus ja kõssi vajunud. Ta istub ja toetab pääd käte najale, nagu ootaks ta, et Bertha, ta tütar teda trööstiks.“

„Ja, ja!“ See teeb seda. Jutustage edesi.“ „Ta on üsna vana, tööst ja vaevast kurnatud. Kõhn, vilets vanake. Kurva mõttes näoga ja halli päaga. Näen teda praegu, kui ta istub, oma

kujuteldava mure raskuse ees kokku vajununa. Aga Bertha, kui tihti olen varemalt näinud, kui mehiselt ta oma puuduse vastu võitles, kuidas ta väsimatult töötas — ja seda kõik püha ja kõrge sihi jaoks. Austan ta halli pääd ja õnnistan teda!“

Nüüd jooksis pime oma isa juure, langes ta ette põlvili maha ja surus tema halli pää tugevasti oma rinda vastu.

„Vaat, kunas Issand mulle nägemise andis! Vaat, millal mu pimedad silmad avanesid!“ hüüdis ta vaimustusega. „Olin pime, aga nüüd näen. Siiaajani ei tunnud ma teda. Mõtelge ometi, ma oleksin võinud surra, ja ma poleks ialgi oma isa niisugusena näinud, kui ta tõesti on — oma isa, kes mind nii väga armastab!“

Caleb oli nii liigutatud, et ta sõna-kestki ei suutnud lausuda.

„Pole ühtki inimest maa pääl, olgu ta ka nii ilus kui tahes“, ütles Bertha oma isa kaelustades, „keda ma võiks nii truult armastada nagu sind. Mida hallim ja mida nõrgem sa oled, seda kallim oled sa mulle, isa! Ärge ütlege mulle nüüd, et ma olen pime. Mitte üks korts tema näol, mitte üks juuksekarv ta hallil pääl ei ole minu palvetes unustatud, kui ma tänan Loojat selle eest, et ta mulle niisuguse isa andis!“

„Minu Bertha“, sõnas lõppeks Caleb.

„Ja omas pimeduses uskusin ma teda“, ütles tüdruk, isa oma piirita õrnuse ja armastuse pisaratega kallistades. „Uskusin, et ta on niisugune, nagu ta mulle olla tahtis. Terve oma eluaja, päevast päeva, olen ma temaga koos elanud; teadsin, kui palju tema minu pääle mõtleb, kuid päris õigust ei aimanud ma kunagi!“

„Sinu noort toredat isa, sinu sinises ülikonnas iludust, pole enam olemas, Bertha!“

„See pole õigus! Midagi pole kadunud“, vastas ta. „Mitte midagi, minu kallis isa! Kõik on sinus veel alles, — sinus isa, keda nii väga ja ometi liig vähe armastasin, sellepärast, et ma teda küllalt ei tundnud, — häätegija, keda õppisin austama ja armastama selle eest, et ta nii palju minu eest

hoolt kandis. Kõik see on veel sinus alles. Miski pole minu jaoks surnud. Sinu hing, mis mulle kallis oli, on siin, siin - siin, selles ärakurnatud näos, nendes hallides juustes. Ja nüüd isa, ei ole ma enam pime!“

Siiamaani oli kogu Doti tähelepanu pöördud isale ja tütrele, aga nüüd, kui ta vaatas väikesele näitajale kellal, valdas teda imelik ärevus.

„Isa“, rääkis Bertha kaheldes, „ütles mulle — Mary? — — —“

„Ta on siin, mu kallis“, vastas Caleb.

„Teda sa pole siiski mitte muutnud?“ Sa pole mulle tema üle midagi rääkinud, mis mitte poleks õige?“

„Kardan, mu armsam, et ma siingi oleksin patustanud; vastas Caleb. Olek-ka teda paremana kujutanud, kui ma teda ainult paremana kujutada oleksin suutnud. Kuid kui ma teda väikse kriipsukese-võrdki oleksin muutnud, oleksin teda ainult rikkunud. Teda ei saa enam paremaks teha, kui ta on.“

Pime oli juba küsides vastuse üle kindel, kuid liigutatav oli vaadata misuguse uhkuse ja vaimustusega ta Doti kaelustama langes, kui ta vastuse kuulis.

„Aga teate, mu armsam,“ ütles äkki Dot, „imelikud on mõnikord muudatused maailmas, niisugused, mida sugugi ei või ette aimata. Kas olete kunagi mõtelnud, et ka teie elus muudatus võib juhtuda — hää ja õnnelik muudatus — mis teile ja teie ligemistele suurt rõõmu toob? Ainult, kui see kunagi peaks juhtuma, siis vaadake ette, et teie ennast liig palju ei ärrita. Mis see on? Kuulete? Vist vankri mürin? Bertha, teil on terav kuulmine! Mis see on? Sõidab keegi, või kuulub mulle nii ainult?“

„Jah, sõidetakse ja väga kiiresti.“

Asjata oma kasvavat ärevust varjata püüdes surus Dot käe oma põksuvale südamele ja rääkis ruttu, ruttu — „Ma — ma tean, et teil hää kuulmine on. Olen seda ammugi tähele pannud ja veel eile õhtul — mäletate? Kui see võõras vanamees sisse astus, küsisite teie, kelle sammud need on, ja pöörsite üldse neile iseäralise tähelepanu. Ma ei tea küll miks? Ja — ja. Aga siiski on ilmas imelikke muudatusi ja kordan, neid muudatusi võib meie igatühe elus

juhtuda. Kuid vaja alati valmis olla, et ootamattus meid liiaks ei üllataks.“

Caleb imestas väga tema katkelise kõne üle ja oli arusaamatuses, mida ta õieti tahtis ütelda. Ta nägi, et ta nii hästi temale, kui ta tütrele kõneleb.

Kohkudes märkas ta, et Dot ärevuse pärast vaevalt hingata suutis ja toolist kinni haaris, et mitte maha kukkuda.

„Sõidavad, sõidavad! Nüüd on kindel!“ rääkis ta hingeldades. „Läheneb, läheneb! Aga nüüd — kuulete, Bertha, — Kellegi sammud? . . . Need samad sammud, eks Bertha? — Aga nüüd . . .!“ —

Hõise pääsis ta rinnast. Ta jooksis Calebi juure ja kattis ta silmad kinni. Sel samal minutil tormas tuppa noormees, viskas mütsi õhku ja jooksis kiiresti nende juure.

„Möödas?“ hüüdis talle Dot.

„Möödas!“

„Õnnelikult?“

„Õnnelikult!“

„Kas teie tunnete seda häält, Caleb? Kas te pole seda häält kunagi varemini kuulnud?“

„Kui mu poeg, kes Lõuna-Ameerika kullamaale läks, elaks . . .“, rääkis Caleb üleni värisedes.

„Ta on elus!“ hüüdis Dot, vabastas ta silmad ja plaksutas vaimustanult käsi. „Vaadake, siin ta seisab, terve ja tugev! Teie poeg, Caleb, teie poeg, keda te nii taga nutsite! Teie vend, Bertha, teie armastatud ja ainus vend. . . Ta on elus!“

Au selle väikesele naisele tema puhtsüdamlise rõõmu eest! Au tema pisarate ja katkelise naeru eest, kuhu ta oma tundmused valas, kui isa ja poeg ja tütar üksteist kaelustasid! Au tema südamlikkusele, kuidas ta pruuniks põlenud mustajuukselisele merimehele pooljookstes vastu läks, oma näokest mitte kõrvale ei pööranud, vaid ise oma punase suukese talle suudlemiseks vastu ulatas ja end tema põksuva südame vastu suruda lasi!

Au ka väikesele käokesele kellal! Oleksite te näinud, kuidas ta suure kiirusega Mauri lossi väiksest uksest välja kargas, nagu mingisugune röövli-päälik, ja kui ta toasolevale seltskonnale kaksteist korda kukkus, siis oleks

võinud tõesti arvata, et ta rõõmu pärast joobnud, nii hõiskav oli ta hääl.

Nüüd tuli John sisse, tuli ja taganes imestusest.

Ja oli ka imestamiseks põhjust. Alles ei olnud siin kedagi ja nüüd korraga terve seltskond!

„Vaadake siia, John!“ hüüdis talle Caleb hõisates. „Vaadake, minu poeg Lõuna-Ameerika kullamaalt! Minu poeg — seesama, keda teie aitasite varustada ja ära saata, kelle vastu teie alati olite nii hää, John!“

Ajur lähenes talle väljasirutatud kätega, kuid pörkas korraga tagasi, sest nooremehe nägu oli nii võõra vanamehe näo sarnane.

„Edvard, see olete teie?“ võis ta ainult küsida.

„Nüüd rääkige temale kõik, Edvard!“ hüüdis Dot. „Rääkige kõik kuidas oli! Nüüd juba võib. Rääkige, et ma jälle ta ees armu leiaksin!“

„Jah, see olin mina,“ ütles Edvard.

„Kuidas võisite teie seda teha? Kuidas võisite mind petta, oma vana sõpra, ja mu majja, kui varas sisse pugeda?“ rääkis John nõrga häälega. „Kord olite teie siin tubli ja õiglane. — Caleb, mitu aastat on sellest päevast, kui meie kindla teate saime, et ta surnud on? . . . Tema poleks seda kunagi teinud.“

„Kord oli mul suuremeelne ja hää sõber,“ vastas Edvard, „kes oli mulle rohkem isa kui sõber. See ei oleks mind ega kedagi teist enne hukka mõistnud, kui ta mind ülekuulanud poleks. Teie olete see sõber ja ma olen kindel, et teie mind kuulda võtate.“

Ajur heitis segase pilgu Dotile, kes toa teisepool nurgas seisis ja temast ikka veel eemale hoidis, ja vastas: „Hää küll, teil on õigus. Rääkige, ma kuulan.“

„Kui ma siit noore poisikesena ära sõitsin,“ algas Edvard, „armastasin ma ja olin vastuarmastuse osaline. Ta oli siis veel üsna noor tütarlaps, kes võib olla oma tundmestest veel õieti aru ei saanud. Kuid mina teadsin, et teda kirglikult armastan.“

„Teie?“

„Jah armastasin teda kirglikult ja ta vastas mulle samaga. Ma uskusin alati, et ta mind armastab, aga nüüd olen ma selles kindel.“

„Aidaku mind Jumal! See on hirmus!“ oigas John.

„Jäin talle truuks,“ jatkas Edvard, „kui ma kõiksuguste raskuste ja õnnestuste järele, mis peaaegu mu elu pidid maksma, koju tagasi tulin, kõige paremate tulevikuplaanidega, kuulsin ma siit kaksikümmend penikoormat eemel, et ta on mulle truuduse murdnud, mind unustanud ja teisele läinud, kes minust rikkam oli. Ma ei tahtnud talle midagi ette heita, tahtsin ainult näha, oma silmadega näha, et see õige on. Ma lootsin, et teda võib olla, abiellu astuma sunniti, ilma, et ta seda ise oleks tahtnud. Sel minutil oli see nõrk troostki mulle troostiks, ja ma sõitsin edesi. Et aga tõtt, täit tõtt teada saada ja teda jälgida, ilma tema pääle survet avaldamata, panin ma end teistesse riietesse, tegin end võõraks — teate, nii ootasin ma tee ääres — teie teate kus. — Teie ei tundnud mind. Tema — (ta näitas Doti pääle) samuti mitte enne, kui ma talle kõrva sosistasin, kes ma olen — mäletate? seal kamina juures, ja ta pidi mind oma kiljatusega peaaegu ära andma.“

„Kuid, kui ta teada sai, et Edward on elus ja on tagasi tulnud,“ segas nüüd Dot nuuksudes vahele (Ta oli juba ammu rääkimise katseid teinud, ega jõudnud sellele enam vastu seista) „ja kui tema sihist ja plaanist teada sai, andis ta talle nõu seda kõige suuremas saladuses hoida, sest tema vana sõber, John Peerybingle, on liig avalik ja igasugusteks kavalusteks saamatu, ja kohmakas kui karu — kes seda ei teaks?“ rääkis Dot pool naerdes, pool nuttes, tema poleks suutnud kõike saladuses koida ja oleks ta tingimata ära annud. Ja kui tema — see tähendab mina — John,“ rääkis väike naine edasi, „kui tema talle kõik jutustas ja kuidas tema kallim arvas, et ta surnud on, ja kuidas ta ema sundimisele lõppeks vastu ei jõudnud seista ja viimati järele andis, et sellele rikkale mehele minna, ja kui tema — see tähendab jällegi mina, John, — talle ütles, et nad veel laulatatud ei ole (ehk küll see juba mõne päeva pärast sünnib), ja et see abielu temale muud ei ole, kui enda ohverdamine, sest et ta teda sugugi ei armasta, — siis pidi ta rõõmu

pärast hulluks minema, siis ütles tema — see olen muidugi jälle mina, — et ta tahab neile vahemeheks olla nii, kui see tihti oli endistel aegadel, ja tahab kõigepealt ta kallima üle kuulata, et ta päris kindlasti teaks, ja et ta — see on mina, John, — et ta teaks, et ta eksinud ei ole. Ja ta ei eksinud, John! Ja nüüd on nad jälle koos, John! Ja ühe tunni eest laulatati neid, John! Siin on pruut! Aga Truff ja Tackleton sai pika nina ja võib vanapoisina surra. Aga mina olen see kõige õnnelikum väike naine ilmas, May. Önnistagu teid Jumal!“

Ta oli ime meeldiv, see väike naine — see on vaidlematu tõsi, kuigi sellest rääkida ei pruugiks, ta ei olnud kunagi nii meeldiv, kui oma vaimustuse minutitel. Oleksite teie kuulnud, missuguste palavate õnnesoovidega ta oma noore sõbranna üle külvas, ilma et ta sealjuures ennastki, kui rõõmsa sündmuse pääosalist oleks unustanud!

Terve aeg seisis John kui puutükk keset seda segadust. Lõppeks, kui ta end jälle kogunud oli, jooksis ta lahtiste kätega Doti poole, kuid see taganes ja sirutas käe välja, et teda tagasi hoida.

„Ei, John, ei! Kuula enne kõik! Ära armasta mind enne, kui sa kõik oled ära kuulanud kuni viimse sõnakeni. See polnud sugugi minu poolt ilus seda kõike sinu eest saladuses hoida, armas John. Ma kahetsen nüüd ise seda väga. Ma ei mõtelnud, et siin midagi halba on, ei mõtelnud kuni eilse õhtuni, mil tulin ja sinu juure väiksele pingikesele istusin. Ja kui ma siis su näkku vaatasin ja nägin, et sa mind eile õhtul Edwardiga koos nägid, ja kui ma aru sain, mis sa mõtlesid, siis tundsin ma, kui rumalasti ma olin talitanud. Aga, John, minu armas John, kuidas võisid sa, kuidas võid sa nii mõtelda!“

Vaene naine, kuidas ta jälle nuuksuma hakkas! John Peerybingle tegi uuesti liigutuse, et teda oma käte vahele võtta, kuid ta ei lubanud seda veelgi.

„Palun, veel mitte, John! Kuulata veel! Ära armasta mind enne, kui sa kõik pole kuulnud! Ja kui ma seekord väga kurb olin — mäletad? kui sa mulle neist pulmadest rääkisid, siis oli see kõik sellepärast, et mulle meelega tuli,

kuidas May ja Edward üksteist armastasid, ja et ma teadsin ka, et May süda iialgi Tackletoni oma ei ole. Usud sa nüüd mind, John? Usud sa?“

Selle hüüde juures tegi John jälle katset teda oma sülelustusse suluda, kuid veelgi keeldi seda.

„Ei, John, ära tule veel! Kuula! Kui ma nüüd sinu üle mõnikord naersin, sind kohmakaks vanakeseks ehk muuks sarnaseks nimetan, siis teen ma seda sellepärast, et ma sind armastan, John, ja sellepärast, et sa mulle meelidid, nagu sa oled, ja ma ei tahaks, et ükski joon sinus muutuks, kuigi sa selle tõttu homme kuningaks võiksid saada.“

Hurra-a-a!“ hüüdis Caleb ootamata elavusega. „Nii on ka minu arvamine!“

„Ja kui ma mõnikord lobisen, mis aga pähe tuleb, elatanud soliidsetest inimestest ja sellest, et meie paar pole kokkukõlaline, ja et me läheme kumbki ise külge, siis on see jällegi kõik sellepärast, et ma alles väike rumal tüdruk olen, John, — ja kuidas ma mõnikord asjatundjat armastan mängida, kuidas lastega ümber käia ja muud sarnast... Kas sa siis, kallid John, aru ei saa, et ma seda mitte tõsiselt ei tee.“

Ta nägi, et John teda jälle sülelda tahtis, kuid ta hoidis teda veelgi tagasi, pidi aga seekord juba hiljaks jääma.

„Ei, ära armasta mind veelgi mitte! Oota veel paar minutit! Ma pole veel kõige tähtsamat ütelnud, selle jätsin lõpuks. Minu hea, suuremeelne, armas, armas John, kui meie seal sinuga kilgi üle kõnelesime,“ siis pidin sulle peaaegu ütlema, et ma alguses sind nii tugevasti ei armastanud kui nüüd armastan. Tahtsin sulle üles tunnistada, et siis, kui ma su majja perenaiseks tulin, et ma üsna kartsin, et vahest ei mõista ma sind küllalt armastada, nagu ma seda tahtsin ja lootsin. — Ma olin ju veel nii noor siis, John! Aga, minu armsam, iga päevaga, iga tunniga armastasin ma sind enam ja enam. Aga pärast tänast, pärast seda, kui ma sind oma üle nii suuremeelselt kuulsin rääkivat — kui ma sind rohkem armastada võiksin, siis tundsin seda. Kuid ma ei või. Terve oma armastuse, mis mul iganes oli, terve oma armastuse suure tagavara andsin ma sulle, John, andsin

juba ammu, ja muud mul ei ole. Nüüd tule, mu kallid mees, ja võta mind jälle tagasi! Sinu kodu on minu kodu, John, ja ära mõtle mind kunagi, kunagi, siit kuhugi ära saata!“

Teile ei pakuks vahest kuigi suurt lõbu kõrvalt vaadelda, kui ilus naine teile võõra mehe kaenlasse langeb. Kuid ma olen kindel, et kui te oleks näinud, kuidas Dot oma mehe kaenlasse langes, see teile tõsist lõbu oleks valmistanud. Võin kihla vedada, et te kunagi oma elus, nii lihtsat ja liigutavat, nii imeilust abielustseeni pole näinud. —

Iseenesest mõista oli John päris õnnest hull, rääkimata Dotist. Kuid ka teised olid vaimustuses. Miss Slowboy muidugi ühes arvatud, kes ohtrasti rõõmupisaraid valas, ja kes kiiduväärt soovist aetud, et tema noor kasvandik sellest üldisest õnnesoovide jagamisest osa saaks, teda ümber kandma ja igale säälvijale pihku pistma hakkas, nagu oleks see miskisugune terviseviina karikas.

Aga äkki kuuldus tee pealt läheneva vankri mürin ja keegi hüüdis, et see kes sõidab, on Tackleton. Ja tõepoolest varssi ilmus uksele see väärtuslik noormees, väga punase ja segase näoga.

„Kurat võtku, ütelge mulle ometi, John Peerybingle, mis see tähendab? Siin peab olema miskisugune eksitus. Meie leppisime mrs. Tackletoniga, et ta mind kirikus ootab, kuid ma võin vanduda, et ta mulle tee peal vastu tuli ja siia poole sõitis. Ah, siin ta ongi! Vabandage, mu härra, kahjuks pole mul au teid mitte tunda, kuid ma paluksin seda noort daami säälvabandada, sest tal on tähtis asjatoimetused ees, mida mitte edasi lükata ei saa.“

„Kahjuks ei saa ma seda mitte teha, ega saa seda kunagi teha,“ vastas Edward.

„Mis see tähendab, teie hulgas?“ kisendas Tackleton.

„See tähendab,“ vastas Edward naeratades, „et ma teile teie häbemattuse andeks annan, sest täna olen ma toorestele sõnadele kurt, nagu eile igasugusele kõnedele.“

Teie oleks pidanud nägema missuguse väljusarnase pilguga Tackleton tema otsa vaatas!

„Mul on väga kahju, mu härra,“ ütles Edward, võttis May pahemast käest kinni ja püüdis Tackletoni tähelepanu kolmanda sõrme poole pöörda, kus sõrmus hiilgas, „mul on väga kahju, et see noor daam teid enam kiriku saata ei või, sest et ta sääl täna juba oli, nõnda siis ehk vabandate teda.“

Tackleton vaatas teravalt May kolmandale sõrmele, ja võttis siis vestitaskust pisikese hõbedase paberisse määsitud laulatusesõrmuse välja.

„Miss Slowboy,“ ütles ta, „vahest olete nii lahke ja viskate selle tulle? Tänan.“

„Minu naine poleks kunagi oma sõna murdunud,“ jätkas Edward, „kui ta mitte teise lubamisega poleks seotud olnud. Võin teile kinnitada — juba õige ammu lubamisega — mida ta mitte täitmata ei võinud jätta.“

„Ma loodan, et Mr. Tackleton on niivõrd aus ja ei salga seda, et ma talle oma endisest armastusest rääkisin, ja ei mitte ükskord, vaid mitu ja mitu korda,“ ütles May punastades.

„Muidugi, muidugi!“ tõendas Tackleton. „Üsna õige! Kõigest sellest te rääkisite. Mr. Edward Plummer, kui ma eksi?“

„Just nii,“ vastas mees.

„Nii, ma poleks teid sugugi ära tunnud,“ ütles Tackleton, vaatles siis noortmeest vabalt ja hoolsalt ja tegi talle sügava kumarduse. „Soovin õnne, mu härra!“

„Tänan.“

„Mrs. Peerybingle,“ ütles Tackleton järsku end sinna poole pöörates, kus Dot oma mehega seisis. „Ma vabandan ennast väga teie ees. Ehk küll teie sõbralik teene mulle kuigi hästi ei maitsenud — minu ausõna — siiski olen teie ees süüdlane ja ma vabandan väga. Teie olete parem, kui ma arvasin. Ka teie ees olen ma süüdlane, John Peerybingle. Loodetavasti saate minust aru ja sest on küllalt. Mu daamid ja härrad, — mul pole mingisuguseid pretensioone. Kõik lõppes kõige paremini. Hääd aega!“

Kui ta selle energilise kõne oli lõpetanud, läks ta aegaviitmata tagasi koduteele, enne veel paar minutit hobuse

pää küljest lillede ja lintide ära kitkumiseks ohverdades ja andis talle siis jalaga hää hoobi küljele, et teatada, et asi on viltu läinud ja kõik pole mitte korras.

Nüüd oli ees väga tähtis küsimus, kuidas seda päeva vääriliselt pühitseda, mis nii tähtis oli Peerybingle'ide perekondlikus kalendris. Selleks nii tähtsaks ja edasilükkamatuks ülesandeks hakkas Dot kohe suure energiaga tööle, et niisugune pidu korraldada, mis tooks närtsimatu kuulsuse tema majale ja majapidamisele. Juba käisid perenaise käed kiiresti kuni küünarnukkideni jahukünas, aga peremehe palitu oli üsna valgeplekiline, sest iga kord, kui ta künnast mööda läks, haarati temast kinni ja anti talle suud. Hääsüdamlik mees pesi salatit, puhastas kapsast ja purustas taldrikuid, ajas potid külma veega otse tulle ümber ja aitas oma naist üldse jõudu ja võimalust mööda. Kuid selsamal ajal jooksid paar abilist, kaks eriteadlast kõõgi asjades, kes kiires korras naabrusest appi kutsutud olid, iga nurga tagant üksteise vastu ja löid oma otsaesised ära. Rääkimata veel sellest, kuidas nad kõik koos ja üksikult kõigis paigus Tilly Slowboy ja kuldsilmaterakese pääle komistasid. Iialgi polnud Tilly talendid end nii hiilgavalt avaldanud kui nüüd. Tema igalpoololemine äratas igas ühes imetust. Kell kakskümmend minutit kolme pääl tolendas ta koridoris, kui veealune kalju, kelle vastu igaüks komistas. Punkt kell pool kolm oli ta kõõgis kui pütünis ja oli kõõgil ees. Aga kakskümmend minutit enne kolme sulus ta pimedada pööningukambri sissekäigu. Kõõgil neil juhtumistel oli väikse silmaterakese pääkene kogu kolme looduse riigi, lõppedes mineraalriigiga — kõõige iseäralikumate olluste, katsekiviks. Polnud ühtki majariista, mis sel päeval tarvitusel olid, millega see pääkene enam vähem lähedat tutvust poleks teinud.

Siis varustati teele suur jalaväe ekspeditsioon mrs. Fieldingi tema riigis üles otsima, et auväärt lady jalgade ette kõõge liigutavam palve maha panna, et kui võimalik, siis hääga, aga kui mitte, siis väevõimuga teda sundida

õnnelik olema ja oma sõnakuulmata tütrele andeks andma. See ülesanne polnud kaugeltki kerge ja kui me saatkond oma külaskäigu põhjusest teatas, ei tahtnud ta esialgu seda kuuldagi ja kordas ainult (ei hakka seda üles lugema mitu korda ta seda kordas), et ta on elanud ainult selle päeva jaoks ja mis talle nüüd ka ei üteldaks, tema kinnitab ainult ühte: „Viige mind hauda!“ — mis klambrites ütelda päris meelitus oli, sest auväärt vanake oli veel kaunis elav, ja päältnäha ei mõelnudki surma pääle. — Siis sai ta järsku kurjakuulutavalt rahulikult ja kuulutas prohveticliku häälega, et ta juba siis, — kui indigoga kauplemises see lugejale tuntud õnnetu pööre sündis, — et ta juba siis ette nägi, et tal tänasest päevast pääle kõiksugu halbust ja alandust tuleb kanda, ja ta rõõmustab, et see täide on läinud, et ta aimus teda pole petnud ja palub neid ainult, et nad tema pärast end ei segaks — sest, mis on tema? mitte midagi! Null! Aga kõige parem — unustage tema olemasolu hoopis ja jätkage oma elurada ilma temata. See kibe sarkastiline meeleolu muutus pea suurtsuguseks vihaks, mis meeleolus meie tubli lady avaldas tähelepanud ütelduse, et „isegi ussike keerleb, kui talle jalaga pääle astutakse.“ Siis võttis ta eeleegilise tooni ja ütles: „Väga kahju, et te mind varem ei usaldanud, ma olen siiski ema, ja oleks võinud teile oma emaliku nõuga palju abiks olla.“ Kasutades seda soodsat kriisi ta tunnetes, võttis ekspeditsioon ta oma sülelusesse ja varsti pärast seda oli auväärt daam teel John Peerybingle'i majakese poole, kinnastes ja paraadualetis, laimata viisakas toonis, kuna ta paraadtanu tal paberi sisse mähitud ja vöö külge panduna ees rippus.

Siis tuli uus mure. Oodati Doti isa ja ema; kuid nad jäid hiljaks. Kohe tõusis segadus ja tehti igasugu oletusi. Vahiti kõigist akendest teele, kas nad vahest ikka veel ei tule, kuid mrs. Fielding ei vahtinud kunagi sinnapoole, vaid füüsiliselt hoopis võimatus sihis, ja igakord, kui seda talle keegi meele tuletas, ütles ta, et tal vabadus vaadata on kuhu ta tahab. Lõppeks ometi silmati vankrit maanteel ja sellel üm-

margust väikesekasvulist paarikest — eite ja taati, nad tulid ja tudisesid omas vankris mingisuguse iseäralise, nähtavasti tervele Doti perekonnale omase koduse ja mõnusega. Aga Dot ja Doti ema kõrvuti — see oli alles pilt! Nad olid nii üksteise sarnased, et neid üsna lõbus oli vaadelda.

Siis pidi Doti ema oma tutvust May emaga uuendama. May ema hoolitses alati oma hää nime eest; Doti ema ei hoolitsenud aga millegi eest, vaid tarviduse korral ainult seisid või jooksid oma väikestel väledatel jalgadel. Ja vana Dot — nõnda nimetatud Doti isa, ma unustasin ta õige nime ära, kuid ega see nii suur viga olegi — pidas tutvuse algul end kindlasti häbematult üleval: andis esimeseks kätt, ei näitanud kõrge tanu vastu mingisugust aukartust üles, ja arvas selle nähtavasti harilikust riidest olevat; ei ilmutanud vähematki kaastundmist selle pööre pärast indigoga kauplemises, ja oli ütelnud, et siin nüüd enam ikka midagi pole parata. Ühe sõnaga mrs. Fielding tuli selle jutuajamise põhjal otsusele, et muidugi, mu armas, ta on häästidamlik inimene, kuid võimata toores.

Mitte mingi hinna eest poleks ma nõus Dotist (õnnistan ta päiksepaistelist näokest) vaikides mööda minema, kui ta oma laulatuse kleidis, laua otsas, aukohal istus ja perenaist mängis. Ma ei unusta ka hääd Johni, kui ta roosa ja lõbus, et lust vaadata, oma naise vastas istus. Päivitanud ja vahvast meremehest tema kena noore naisega ei jäta ma muidugi kõnelemata, nagu ei kellegist nende hulgast. Vaikides seda lõunasööki mööda minna lasta oleks seda sama tähendanud, kui et sellele lõbusale ja tugevale söömingule, mis ristiinimesele veel soovida võib, küllalt väärilist lugupidamist poleks üles näidatud, — ja neid täis klaase vahutava veiniga, millest nad noorpaari terviseks jõid — kahe silma vahele jätta, oleks olnud juba üsna andeksandmatu asi.

Pärast sööki algas Caleb oma laulu sätendavast viinast — ja nii tõesti, kui ma praegu elus inimene ja veel teiseigi aastakese elada loodan — laulis ta selle lõpuni läbi.

Aga kõige huvitavam: ei jõudnud ta veel viimast salmi lõpetada, kui äkki sündis hoopis midagi ettenägematut.

Koputati ja sisse komberdas ilma mingisuguse vabanduseta keegi mees, millegi kompsuga pää pääl. Ta pani selle ilma pikema jututa keset lauda, pähklite ja õunte vahele ja ütles:

„Mr. Tackleton palub tervitada ja ütelda, et nii nagu talle omale seda kooki enam teatavasti vaja ei ole, siis kas ei sööks seda mitte teie?“

Nende sõnade pääle kadus ta ära.

Teie võite omale ette kujutada, kuidas nad imestasisid. Mrs. Fielding, kui väga ettevaatlik ja kaugelenägija daam, avaldas arvamist, et kook on kihvtine ja jutustas väikese lookese, kuidas kuski pansioonis kõik noored neiud üht kooki süües ühe minuti pärast olnud sinised nagu sinep. Kuid tema hoiatused jäeti suure häälteenamusega tähele panemata ja May hakkas üldise hõiskamise saatel kooki tükkideks lõikama.

„Keegi vist veel ei jõudnud kooki maitseda, kui uksele teist korda koputati, ja lävele sama mees ilmus, suur pakk kaenla all.

„Mr. Tackleton palub tervitada ja saadab väikesele need mänguasjad. Nad pole mitte hirmuäratavad.

Ta pani oma paki lauale ja kadus nagu ennegi.

Terve seltskond oli selle vahejuhtumise pärast nii üllatatud, et keegi sõnu ei leidnud, mida ütelda. Kes lõppeks esimesena rääkima oleks hakanud, on teadmata, sest vaevalt jõudis mees oma järele ust suluda, kui uuesti koputati ja Tackleton ise sisse astus.

„Mrs. Peerybingle!“ ütles mänguasjade kaupmees ukse juures seisest ja kübarat käes hoides. „Mul on väga kahju selle üle, mis juhtunud on ja palun vabandust, kahetsen praegu isegi rohkem kui hommikul, sest mul oli nüüd aega seda kõike järel mõtelda, John Peerybingle! Ma olen kalgi iseloomuga inimene, kuid minagi võin teatud kraadini pehmeneda, kui ma niisugust inimest kohtan, nagu teie, Caleb! Eile õhtul viis see lapsik lapsehoidja oma lobisemisega mind tahtmata ühele ülesleidusele. — Ma punastan, kui mõt-

len, et kui kergesti ma võiks, kui tahaksin, teid ja teie tüdarta oma külge kõita, ja missugune vilets idioot ma ise olin, kui ma teda idioodiks arvasin! Sõbrad, mul on kodus tühi ja õudne, täna iseäranis. Mul pole isegi kilki koldel: need olen ma kõik ära hävitanud. Olge minu vastu armulikud ja võtke mindki oma rõõmsasse seltskonda!“

Viie minuti pärast oli ta nagu kodus. Ja missugune naljahammas ta oli! Lihtsalt arusaamatuks jääb, mis ta ometi oma terve eluaeg tegi, et ta ennem seda ei teadnud, et tal nii suur tagavara nalja on! Ehk mis tegid temaga koduhaldjad, et ta korraga nii muutus!

„John, ega sa nüüd mind ometi enam mu isakoju saada? ega ju?“ sosistas Dot.

Ja, aga ta oleks seda peaaegu teinud.

Puudus veel ainult üks elav olevus, et seltskond täielik oleks olnud. Aga silmapilkselt oli seegi sääl, jooksust hingeldades, keel ripakil, lendas Boscer tupp, jooksis otse veekruusi juure ja tegi viljatuid pingutusi, et oma nina selle kitsasse kurku toppida. Ta oli juba hommikust saadik vankri järele joosnud, mis oma igapäevaseid reisisid tegi, ja oli terve tee täis protesti oma uue vedaja vastu. Kõrtsis, kus nad harilikult oma harjunud kombe järgi tagasisõidul puhkasid, läks Boscer esiteks talli ja kui ta sääl vähe aega seisnud oli, asjata lootuses, et vana hobust mässulisele teole viia — koju pöörd, ilmus ta äkki luba küsimata üldisesse saali ja lasi end tule ette maha. Aga korraga, arvamisele tulnud, et uus kutsar on päevavaras, kellega pole vaja üleüldse tegemist teha, kargas ta üles ja pistis koju.

Õhtul tantsiti. Igal harilikul juhtumisel oleks ma seda lihtsalt nimetanud, et tantsiti ja sellega oleks asi lõpnud; kuid praegu mul on põhjust ütelda, et see oli päris omapärane tants, sarnane, mida harva näeb ja kuuleb.

Edward see lõbus, kuulus ja kartmatu merimees, Edward jutustas kõiksugu imesid küll papagoidest, kaevandustest, meksiklastest ja kullatolmust —

kõik viisakalt ja rahulikult. Kuid korraga tuli tal pähe tantsima hakata, sest parajasti oli Bertha kandle võtnud, mida ta nii ilusasti mängida mõistis. Ta kargas üles ja hüüdis: tantsima, härrad! Dot (kes end mõnikord väga hästi moonutada oskas) ütles selle peale, et tema tantsupäevad nüüd juba möödas on. Kuid ma arvan, ta ütles seda ainult sellepärast, et John parajasti piipu suitsetas ja tal nii mõnus ta kõrval istuda oli. Arusaadav, et siis Mrs. Fieldingi'l muud üle ei jäänud kui samuti ütelda, et ka tema tantsupäevad möödas on, ja kõik ütlesid lõppeks seda sama pääle May, kes tantsimiseks valmis oli.

Nii siis May ja Edward haarsid üksteise kätest kinni ja algasid. Kõik plaksutasid käsi, ja Bertha mängis kõige lõbusamat tükki, mida iganes oskas.

Hää küll! Uskuge või ärge uskuge — ei tantsinud nad viit minutitki, kui korraga John üles kargas, oma piibu nurka viskas, Doti ümbert kinni haaris ja temaga põrandale lendas. Niipea kui Tackleton seda nägi, tegi ta kumarduse Mrs. Fieldingi ees, ja järgnes

teistele kolmandama paarina. Niipea kui seda vana Dot nägi, haaras ta otsekohe Mrs. Doti ja tantsis nii suure kiirusega, et silmapilk teistest ette lendas. Ja kui seda Caleb nägi, võttis ta Tilly Slowboy kätest ja kihutas tuhat nelja teistele järele, kuna miss Slowboy oli kindlas arvamises, et mida rohkem ta oma pää teise vastu ära lööb ja, üleüldse, mida rohkem ta teisi tõukab, seda paremini ta tantsib, ja et selles õieti terve tantsukunst seisabki.

Tsss... Kuulete, kui lõbusalt kilk oma koldel siristab? Sirts, sirts, sirr-rr! Aga katel? Kuulete? Kuulete, kuidas ta humiseb!

— — — — —
Aga mis see on? Ma nagu kuuleks neid praegugi tantsivat... pööran end Doti poole, et seda armast väikest olevust, nii lähedast mu südamele, — et teda veel viimast korda vaadata, ja äkki!... nii tema kui ka teised on kui õhku kadunud ja ma olen jälle üksi. Kilk laulab koldel, põrandal katkine mängukann... aga uni... on kadunud...

MITMESUGUST

Malelaud.

Persia luuletaja Firdausi (940—1021) jutustab, et male olevat mõtetud välja kuningapoegade Gan'i ja Talhendi vahelise vennasõja kujutusena, lohutuseks nende emale Talhendi surma puhul. Sellele otstarbele ja algupärale vastavalt olid kujundatud ka malevigurid.

Kahe vaenulise väe võitluse järeleaimusena mängiti malet üle aastatuhande, kuni ta viimaks kahes viimases sajangus arenes puhtaks mõistusemänguks. Tänapäevasele inimesele on 32 malendit 64 ruudul saanud mõtetevahetuse ja vaimuteravuse ning leidlikkuse arendamise abinõudeks. Varem ajal oli malendite vorm esialgseid sõdurite, sõjavankrite, kuningate jne.

kujusid meele tuletav. Nende väline nägu on aastasadade jooksul teinud läbi pika arenemiskäigu. Nüüdisaegne malemängu tähendus ei nõua enam sugugi sõda meeletuletavaid vigureid. Nende asetuseks on Saksamaal, kuulsas Bauhausi kunstikoolis, mis nii kunstiesetele kui ka tarbeasjadele tahab anda vormi ja sisu tänapäeva nõuet seisukohast, loonud Jos. Hartvig uued malendid. Ta ise põhjendab nende vormi ja välimust järgmiselt.

Asjade otstarve on nende olemuse tähtsaim osa, vorm on alles teise järgu tähtsusega. Maleviguri loomisel võime jõuda siis sihini, kui vaatleme malendeid nende käiguviiisi ja väärtuse seisukohast. Sellejuures on arusaadav, et

mängumaterjaal peab olema kergesti käsitatav, mitte katkiminev, mängulauast peab olema selge ülevaade.

Neist seisukohtadest välja minnes olen ma malendeile annud uue näo. Ettur ja vanker käivad mängulaua äär-

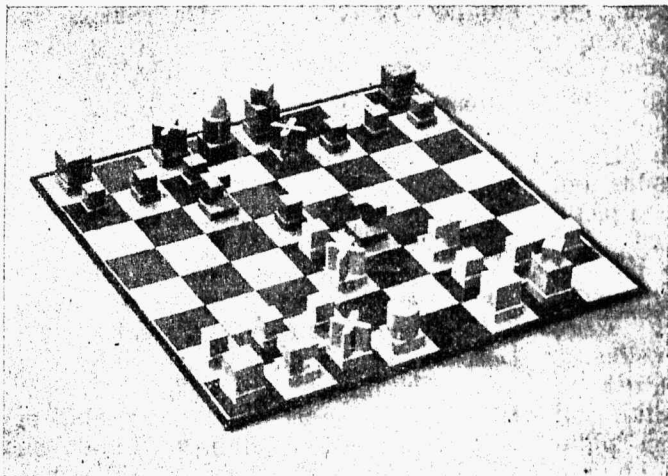
Kuningas astub otsejoones ja diagonaalselt — väike kuup nurgeti suuremal. Lipp, see liikuvaim malend, koosneb silindrist ja kerast. Ta vorm on teravas vastolus kuninga, vankri ja etturiga, millede vorm — kuup — on mas-

siivse ja raske sümbol. Malendite mänguväärtus ja tähtsus on märgitud kõrguse ja suurusega: kuningas ja lipp on suurimad, odamees ja ratsanik ühesuurused, vanker on umbes kolm korda suurem etturist. Malendid ei ole mitte ainult kõrvalt vaadates, vaid ka ülalt üksteisest selgesti eraldatavad. Maleruntude ja malendite kuubilise kuju vahel on suur vormiühisus. Nende suurus on võetud säärasena, et nad väikese kasti pakituna täidavad selle täiesti ja annavad

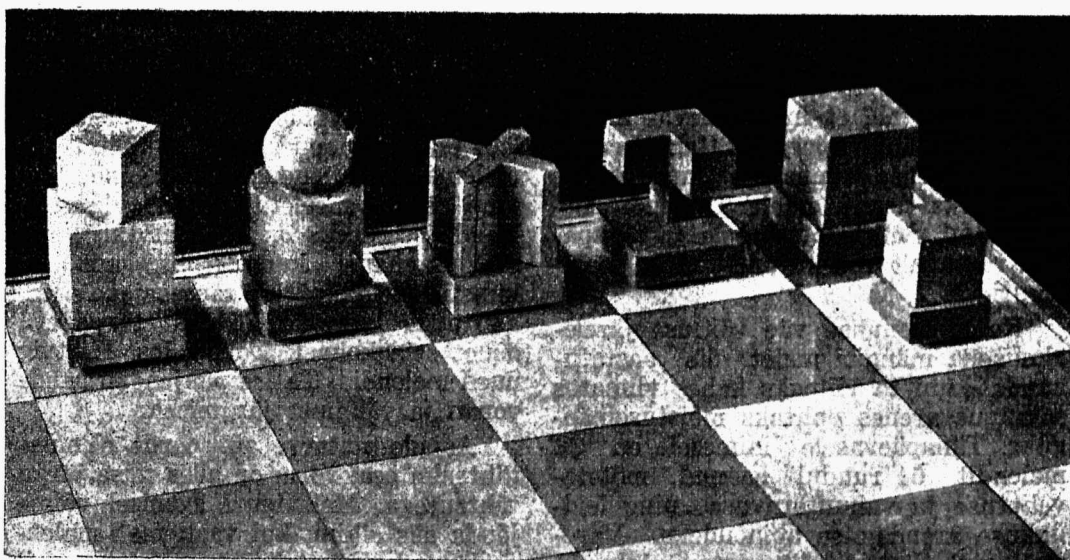
kohe ülevaate, kas kõik on alles.

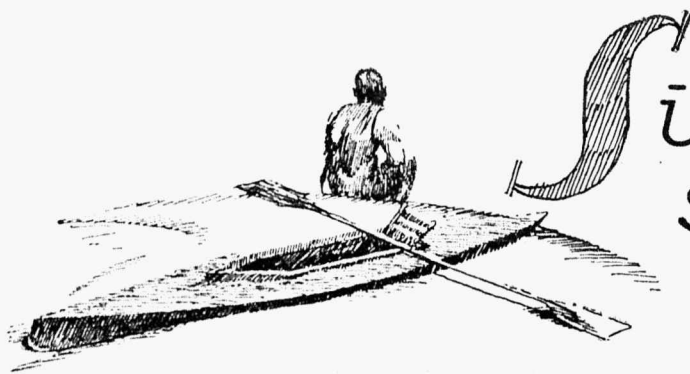
Teistel praegu tarvitusel olevail malevigureil ei ole ühtki neist omadust. Matemaatiliselt selgesti arvestatud malendikuju aitab ainult kaasa mõistusemängule — malele.

ml.

tele paralleelselt, sellepärast on neile parem anda kuubivorm. Ratsanik astub õigenurga moodustatud samme, sellepärast koosneb ta neljast kuubist, mis moodustavad õigenurga. Odamees käib lauaäärele diagonaalselt neljale poole — sellepärast — kuubist lõigatud rist.

Süsta- spordist.

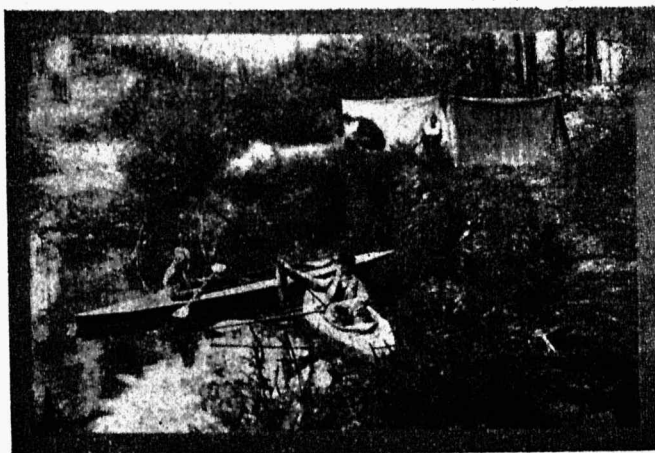
Veespordi huvitavamaid ja vaheldusrikkamaid alasid on süstasport. Süst on kõige väiksem veesõiduk. Praeguse süsta kuju, otsarbekohasuse ja mugavuse eest võlgname tänu kõige päält moodsele kaugelearenenud süstatööstusele. Süsta algkujud aga on pärit kaugest minevikust. Süst on kasvanud välja mitmesugustest loodusrahvastestel tarvitusel olevaist sõidukitest, milledest tähtsamad eskimode kajak ja iniaanlaste kaanu. Kajak valmistatakse luudest ja tõmmatakse põdranahaga üle, kaanu aga jämedast puutüvest, mis tulega põletatakse õõnsaks, nagu veel praegu mõnes meie metsanurgas tarvitusel olev „hingepüüdja“.

Süstavabrikud valmistavad süsti praegu sel moel, et kergele

Sportlane süstaga. Süst on nii kerge, et teda võib kergest ühest kohast teise kanda.

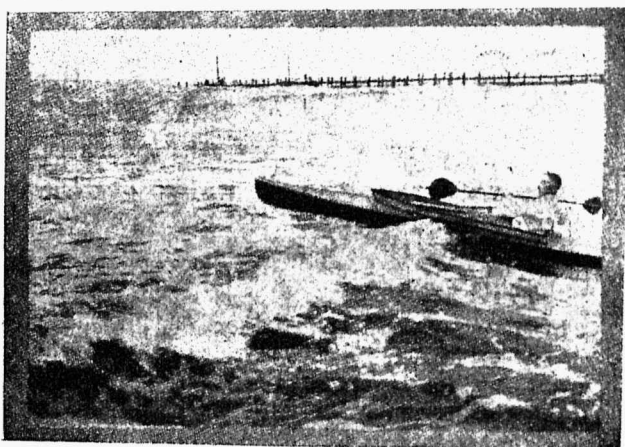
puuraamistikule tõmmatakse üle õlitatud ja värvitud riie. Tänu sellele ehitusviisile omab süst haruldase kerguse ja liikuvuse. Ta on nõnda kerge, et üks inimene ta võib tõsta kergesti üles ja võtta kaasa. Mõned vabrikud koguni valmistavad uue-
mal ajal kokkupandavaid süsti. Säärane süst on kokkupanduna väike pakk, mille võib kergesti võtta koost ja säada sõiduvalmis. Süst on mõnusam sõiduriist mererannal ja sisevetel. Mujal maailmas on ta leidnud suure tarvitamise eriti jõesõitudel. Süstaspordi-harrastajad on koondunud ühinguisse ja võtavad üksi või mitmekesi koos ette pikki sõite jõgedel ja järvedel. Niisuguseks pikkaks siseveesõiduks on süst

Süstasportlased väljasõidul kalastamas.

nagu loodud. Teda saab kergesti kanda üle tõkete ja sildade, ta on kerge sõuda ja suure kandejõuga, ei lähe kergesti ümber ja pakub matkajale öösi kaldale-tõmmatuna häa puhkepaiga.

Süstasõitja on näoga alati pöördud sõidusihi poole ja saab sellepärast ker-

Süstasõit merelainetes.

gesti võtta õige sõidusuuna, ning libiseda mööda takistustest ja hädaohtudest.

Süstasõit viib rännuhimulise enam loodusse, kui mõni teine matkamisviis.

Kujutelge, et võtate ette süstareisi mõnel kodumaa jõel. Asute jõe ülemjooksul teele, luigena liugleb varahommikul valge süst vaikselt jõel. Libisevad mööda teile seni tundmatumad kohad, jõgi teeb kääre, muutub karedajooksuliseks ja valgub uuesti laiaks. Tuleb ette takistusi ja kärestikke. Kui teie ei taha endid pingutada, siis sõuata randa, võtate süsta õlale ja kannate kärestikust mööda, kui aga teile meeldib pingutus, siis paari aerulöögiga juhite enda keset voolu ja teravas lõikes läbibistab süst veekeeru.

Õhtu tulles tõmbate süsta randa ja lööte kas telgi üles või heidate rahulikult oma sõiduriista puhkama. Halva ilmaga aga leiate öömaja kuskil talus või tühjas heinaküünis.

Hõbedane jõgi on teile teeks, sinine taevaskummub üle maailma teie päa kohal, ümberringi on vabadus, iga

uus päev toob uued elamused, uued üllatused.

Ja tagasi tulete sääraselt sõidult karastatuna, värskena, elurõõmsana, terve ja jõulisenä.

Uppujate päästmisest.

Palju inimesi upub igal suvel. Suure hulga neist võiks päästa, kui osataks rohkem päästeujumist. Sellepärast peaks igaüks ujuja teadma, mis tal vaja teha, nähes kedagi uppumishädaohus. Olgu siin selleks mõned näpunäited.

1. Uppujat päästes hoia alal külm rahu, toimetage kindlasti, julgelt ja otstarbekohaselt.

2. Vabastu kitsaist riideist ja võimalikult ka jalanõudest.

3. Uppujale ligine ainult selja tagant.

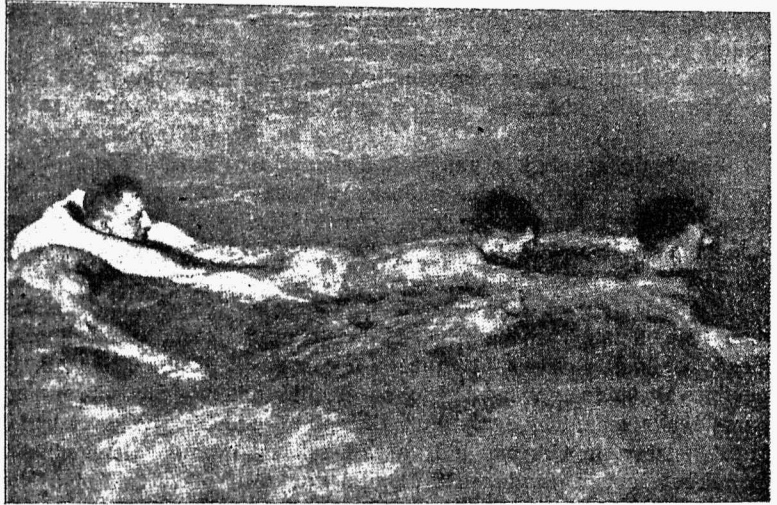
4. Vajaline päästmisvõte vii läbi rahulikult ja osavasti.

5. Minestanud või vaikselt püsiva uppuja päästmisel haara ta pääst, õlgadest või lõuast.

6. Rahutuma ja rabeleva uppuja päästmisel tuleb ta võtta kinni labajalast, käsivarrest, või pistes käsi uppuja kaenla alt läbi ta kukla taha.

7. Sinust kinnihaarmise puhul toimi tarmukasti ja viivitamata. Olude kohaselt tuleb tarvitada kas sukeldumist, lõua-, otsa- või ninahaaret, põlve- või päälööki.

8. Hulgalise õnnetuse puhul hõia hooliga uppujatehulga sekka sattumast, toimi ainult õnnetuskoha äärel.

9. Elluäratamist peab igaiüks oskama. Saada ka kohe arsti järele.

10. Hoolitse selle eest, et oskaksid ujuda, sukelduda ja päästevõtteid tarvitada, siis saad igal ajal täita oma nimkohust.

Maailmarekord.

Väike seltskond jutles uuest lennurekordist. Üks säälolijaist oli lendur — karmide ja energiliste näojoontega, unistavavaateline, nagu üldse mäemehed ja lendurid, kes on harjunud oma nägemisvõimet ülemääraselt pingutama. Ta oli kuulus oma kardetavate kõrguslendude poolest, ja mõni nädal tagasi oli ta katsunud lüüa uue maailmarekordi, kuid teadmata põhjusil oli kaunis kõrgelt alla kukkunud, päästes siiski enda ja kõigi teiste imestuseks vaid väikese otsakriimustusega, ehk küll lennuk oli purunenud tuhandeks tükiks.

„Või kaksteist tuhat meetrit,“ lausur lendur. „See on siis uus maailmarekord. Tõepoolest hämmastav tagajärg.“

Lendur istus silmapilgu mõttes.

„Kuid mina näitan teile, aulised härrad, et on juba kord varem tõustud kolmeteistkümne tuhande meetri kõrgusele.“

Üldine imestus.

„Kas see on võimalik?“

„Kuid sellest ei teata midagi!“

„Kes oleks nii kõrgele pääsnud?“

„Ja millal?“

„Ajalehis pole sest mitte sõnakestki olnud.“

„Ja ometigi on asi nii,“ rõhutas lendur. „Olen ise tõusnud kolmeteistkümne tuhande meetri kõrgusele!“

„Te ise?“

„Kuulge, härra lendur, jutustage meile sellest.“

„Kas oli teil kaasas kinnilakitud kõrgusmõõtja?“

„Peaaegu natuke lähemalt oma sõnu seletama. Te teate, et olin juba varemini saavutanud kaks rekordi üksiklennus ja ühe vastupidavusrekordi ühes kaassõitjaga. Kuid need olid ainult harjutuslennud, sest mu ülim püüd oli hoopis erilise tagajärje — maailma kõrguslennu rekordi saavutamine.“

Kõiges vaikuses tegin tööd sihile jõudmiseks.

Vara hommikul, kui veel lennuväljal polnud ainustki hinge, tõusin õhku. Alguses pääsin 4200 meetri kõrgusele. Püsisin umbes pool tundi sel tasapinnal, et temperatuuriga harjuda.

Oli 16 kraadi külma, ja õhk nii hõre, et veresooned tagusid nagu vasarad.

Järgmisel päeval võtsin kaasa hapnikupudeli ja tõusin 6300 meetri kõrgusele.

Siis külmas jääks mu mootori gaasitaja.

Järsult alla laskudes jõudsin maa pääle tagasi.

Siis tegin mootori ja gaasitaja ümber soojusehoidja, et külm neile ei pääseks viga tegema, ja uuendasin mõne päeva pärast jälle oma katset.

Jõudsin 8000 meetri kõrgusele.

Aulised härrad, see oli õndselt-kaunis lend. Mu ümber asuv piiritu üksindus tegi meele rõhuvalt raskeks. Kohutav külmus vapustas vahetpidamata mu keha; ma ei võinud enam tunda oma käsi ega jalgu. Õhk oli hõre ja läbipaistev, ja ehk ma küll ohtral määral hapnikku ahmisin, tundus pää õlgadel vankuvat, nagu mingi raske tinatomp. Võtsin siiski kõik oma jõu kokku ja püsisin tublisti veerandtunni ses kõrguses.

Siis hakkasin tiireldes laskuma allapoole.

Minu mootori soojahoidja oli kõlblikuks osutunud, tahtejõud oli vastu pidanud, elundid olid harjunud kõrguse jäise külmusega. Hädaohtlik katse pidi õnnestuma. Maailmarekord pidi minule osaks saama.

Kõnelesin asja üle tehaste juhatajaga. Ta muretses järgmiseks päevaks kaks tunnistajat, kes pidid maast mu lendu jälgima.

Vara, kella 5 aegu hommikul oli mu lennuk sõiduvalmis. Hapnikku olin tublisti tagavaraks kaasa võtnud, ja teine tunnistaja kinnitas oma käega kõrgusemõõtja lennuki külge. Oli selge kevadhommik, ja ma lendasin vastu tõusvale päiksele.

Lühikeste tiirudena tõusin järsult ikka kõrgemale. Juba oli maa mu all veel ainult nagu mingi ebamäärane, lage, uduhall kaaos. Kahetuhande meetri kõrguses käisid tugevad tuulekeerud, mis mu lennukit kurjal kombel pillutasid. Kuid viissada meetrit kõrgemal oli täiesti vaikne. Tõusin vahetpidamata ikka kõrgemale.

3800 meetri kõrgusel võtsin hapnikku. Hakkas tulema jäätav külm. Aga ma ei mõelnud millegi muu kui maailmarekordi pääle ja tarvitasin vahetpidamata kõrgustüüri. Mu silmad tardusid kinni kõrgusemõõtjasse ning jälgisid ahnesti selle osuti tõusmist.

Jälle tuhat... ja jälle tuhat meetrit! Hakkas vihma sadama — ei, vihm see ei olnud, vaid peened raheterad, torkivteravad, ja need lõikasid ja peksid mulle vastu nagu. Pakane kõvenes ja muutis mu lenduriülikonna jääsoomusriideks. Tiibade ülapinnale kõgus

lund. Ja äkki valdas mind uimastav väsimus, raske oli silmi lahti hoida, käsivarred läksid tuimaks. Aga siis raputasin end jälle, teras-tasin tahet ja lõin silmad kõrgusemõõtja pääle. 8050 meetrit! Mina võidan siiski rekordi! Kindlasti võidan! Mina tahan... mina tahan...

Nagu tugev magneet kiskus kõrgusemõõtja mu pilgu enda poole. Lakkamata vahtisin ta osutile, ikka vaid ta osutile. Ja see liikus edesi. Pikkamisi, roomates, vedades mu pilku enda järel joonest jooneni. 9300 meetrit. 9350. 9480. 10.020.

Siis virvendas silmis äkki kui pööraselt tantsivaid elektrisädemeid, välke, jooni, rõngaid. Osut näis tantsivat võnkjoontes nagu pikse tuli, siis jälle keerlevat spiraalina oma klaaskaave all. See näis tahtvat läbi klaasi hüpata, otse minu silmi, mis sellesse hüpnootiliselt olid kiindunud, torkis neid oma pikade teravate otsadega — ja hüppas jälle kaitseklaasi taha. 11.000 meetrit. Sõnulsetamatu õudus valdas minu, vajusin sellesse kui ebmepadjusse. Ma nuuksusin ja ulusin, nagu tujukas laps. Tahtsin tüüri allapoole käända, kuid ei saanud. Lennuk tõusis. Osut oli kui pöörane, tantsiv herilane, mis keerles, veerles, narris ja hukutas mind. 12.200 meetrit.

Mootor mürtsus ja mühises kui võimas kosk, mis tahtis mind ahmida oma keerisesse, ta hääli sööbus sügavale mu ajudesse, ja selle kõrval kõlas propelleri kohutav kaasmäng. Mu meeleskohad paugutasid neile kajahääli, käded tardusid tüüriiratta külge. Ja ikka pidin millegi sunnil vahtima kõrgusemõõtja osutit. See rühkis, roomas ja ronis ikka edasi. 13.000 meetrit!

Siis valdas mind pöörane raev*). Lõin hambad tüüriirattasse ja kargasin kõrgusemõõtja kallale — selle osut tantsis ja torkis mind — kiskusin ta kinnitusrõhmu — osut tantsis ja pilkas mind — rebisin ja kiskusin ja katkestasin, kuni selle neetud asja viimaks oma kätte sain. Naersin ja hüüdsin ja karjusin, kõrgusemõõtjaga vehkides. Mu silmad olid vabanenud selle nõidusest. Nüüd ära siit, alla, minu lemmiklind! Hullumeelse vihaga paiskas sinu sügavikku. Ja pöörsin tüüri alaspidi...

Mis sellele järgnes, seda ma enam ei jaksa meele tuletada. Tundsin vaid pöörast

*) Pime, metsik viha.

sööstmist, liugumist, mis hinge kinni mattis ja mu viimse vastupidavuse hävitas. Kaotasin meelemärguse. Ja kui selle jälle tagasi sain, leidsin end oma kodust, pää mähkmeaga kinni seotud.

Kui ma ei oleks kõrgusemõõtjat minema visanud, siis arvan, et oleksin mõistuse kaotanud säääl üleva õuduse ja üksinduse mail.“

„Kas ei leitud pärast enam kõrgusemõõtjat?“

„Leiti küll, kuid peenikeste kildudena. Selle numbrilaualt ei võinud enam lugeda osuti märkimisi. Jah, aulised härrad, kõvad närvid peavad olema, kui tahetakse võita maailmarekorde.“

Nuori Voima'ist tõlkinud M. N.

VÕISTLUSI JA ÜLESANDEID

Etruski vaas.

Soome luuletaja V. A. Koskenniemi lau- lab etruski vaasist:

Mees korra tegi minu armsalesa
Ja pääle kolm mull' sõna joonistas

Kes saladuse nüüd mu mõista suudab?

Siin pildil oleva vaasi saladus ei ole aga lahendatav ei luuleliselt ega keeleteaduslikult. See on nagu kuulus Gordiuse sõlm, mille võib lahendada ainult mõõgahoobiga. Ainult see

vahe, et praegune ülesanne nõuab kaks mõõgahoopi. Mis on siis vaja teha?

On vaja võtta terav nuga ja lõigata kahe õige joonega vaas, teda kokku käänmata, või muid sääraseid tempe tegemata, kolmeks tükiks.

Tükid peavad saama niisugused, et neist saab säada kokku ruut. Kõige paremini lahendate ülesande siis, kui lõikate paberist vaasi kuju välja ja teete sellel noaga proovi. Lõi-

keid võib teha palju-palju, aga kaks neist vaid on õiged.

Lahendused saatke meile (Noorusmaa toimetuse, Tallinna, Rataskaevu 22) 25. heinakuu päevaks. Lahendusi võib saata igauks, kes lisab lahendusele juure võistluse pääsetähe, mis tuleb välja lõigata lhk. 208.

Lahendused võib saata kas ümbrikus või postkaardil, postkaardile tuleb siis aga pääsetäht pääle kleepida. Õigete lahenduste saatjale loosime välja tuhande marga väärtuses raamatuid.

Talve mälestusi.

Noorusmaa joonistusvõistlus.

Pikk talv oma muredega on jälle möödas ja väljas on suur suvi tuhandete töödega ja rõõmudega. Hääl on nüüd liikuda erendavas päikesepaistes ja talve karmus ei tule enam meelegi. Noorusmaa annab teile aga ülesande, mis sunnib tuletama meeles talve rõõmu ja kutsub kõik joonistus-kunstist huvitatud üles võistlusele.

Joonistage igauks algupärane pilt, mis kujutaks mõne juhtumuse, mälestuse, silmapilgu teie talve elust. Joonistus võib olla kaunis suur — kuni vihu lehe suuruseni. Joonistada tuleb valgele paberile kas sulega, pinsliga või musta kridiga. Pliiatsijoonistus ei ole soovitatav. Parimate tööde eest anname auhinnaks 1. värvikasti, 2. Eesti kunsti aastaraamatu, 3. A. Janseni Renässansi aja suurmeistrid.

Võistlusest võivad võtta osa kõik teise poolaasta tellijad. Iga võistleja võib saata meile enam, kui ühe joonistuse. Võistlustööd tulevad saata toimetusse viieteistkümnendamaks augustiks.

Tark raamatukoi.

Targa raamatukoi ülesande olid kõik võistlusest osavõtjad, pääle ühe, lahendanud öieti. Nagu pildilt näete, seisavad raamatud nõnda riulil, et vastakuti on esimese kõite esimene ja teise kõite viimne kaas. Koil on siis vaja läbi närida vaid kaks kaant.

Auhinna võitis Karl Pohla, Nõmmelt.

Noored, tellige omale aegsasti Noorusmaa, teid ootab teisel poolaastal terve rida illatusi.

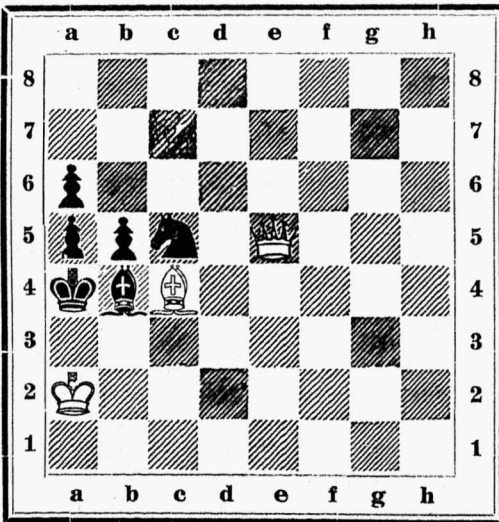
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 2.

Kokku säädnud A. Burmeister.

Mustad.

Valged.

Valged: Ka2, Le5, Oc4,
Mustad: Ka4, Ob4, Rc5, Ea5, a6 ja b5.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

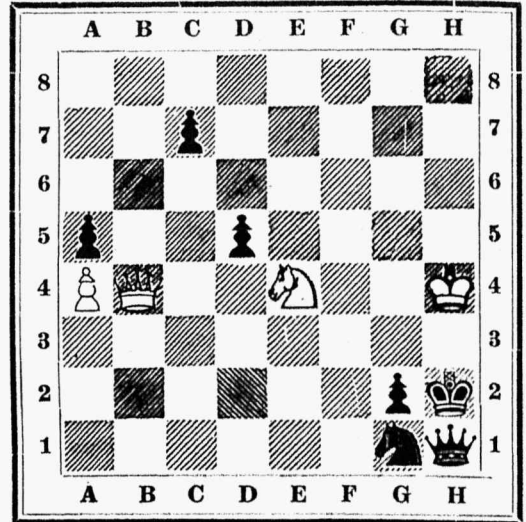
Õiendus.

Maleülesandes nr. 1 viib kahjuks pääle autori lahenduse veel teine lahendus sihile. Et teist lahendust ära hoida, tuleb must odamees paigutada mitte h7 väljale, aga g6 ruudule. Selle ülesande autor (V. Mikenas), Tallinna Amoretti vene gümnaasiumi õpilane, sai läinud kuul Tallinna saksa maleseltsi juubel-probleemturniiril teise auhinna.

Lõpumäng nr. 2.

Kokku säädnud J. Seevers (Liibavis).

Mustad.

Valged.

Valged: Kh4, Lb4, Re4, Ea4.

Mustad: Kh2, Lh1, Rg1, Ea5, c7 ja d5.

Valged algavad ja võidavad.

Partii nr. 2.

Odamehe avang.

Mängitud Münchenis.

Valged.

Imbusch.

1. e2 — e4,
2. Of1 — c4,
3. Rb1 — c3,

Mustad.

Göring.

- e7 — e5,
- Rg8 — f6,
- Rf6: e4.

Kui valged mängivad Rc3: e4, siis järgneb d7 — d5 jne.

4. Oc4: f7 +,
5. Rc3: e4,
6. Ld1 — f3 +,
7. Re4 — g5!

- Ke8: f7,
- Rb8 — c6,
- Kf7 — g8?,
- Mustad andsid alla,

sest valged ähvardavad Lf3 — f7 või Lf3 — d5 annab matt.

K a b e.

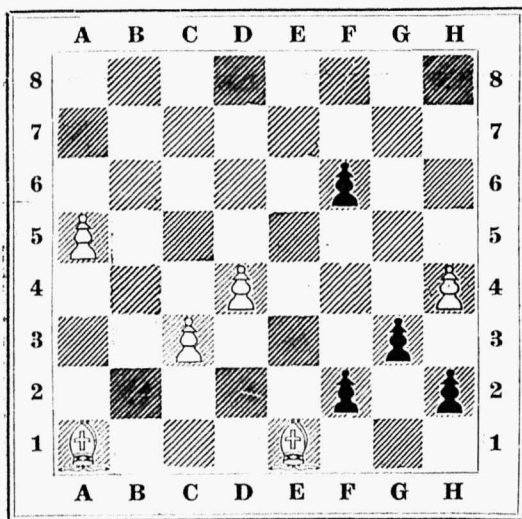
(Dambretimäng).

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 1.

Kokku säädnud A. Burmeister.

Mustad.

Valged.

Valged: Ka1 ja e1, La5, c3, d4 ja h4.

Mustad: Lf2, f6, g3 ja h2.

Valged algavad ja panevad musta lihtkivi kinni (suitsu).

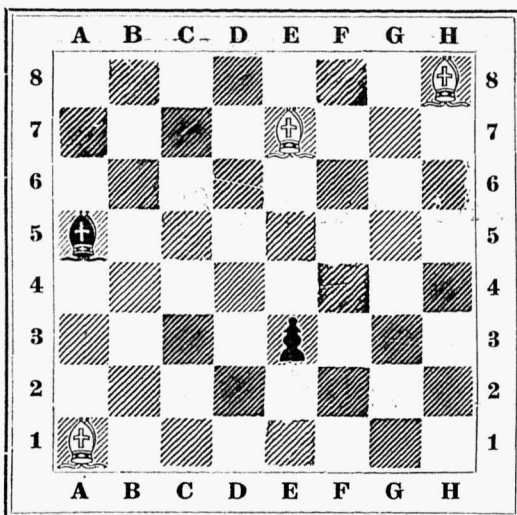
Märkus: — kabe ehk daam.
  — lihtkivi.

Lõpumäng nr. 1.

Kokku säädnud E. G. Lagsdin (Tallinnas).

„Noorusmaa“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: Ka1, e7 ja h8.

Mustad: Ka5, Le3.

Valged algavad ja võidavad.

Lahendusi ja lahendajate nimed toome 2 kuu pärast.

Partli nr. 1.

Mängitud Voroneshis.

Valged.

S. Orlov.

1. c3 — b4,
2. b4 — a5,
3. b2 — c3,
4. c3 — d4,
5. c1 — b2,
6. b2 : d4,
7. a1 — b2,
8. d2 — c3,
9. g3 — f4,
10. h2 — g3?
11. a3 : c5,
12. f4 : d6,

Mustad.

A. Charjanov.

- f6 — g5,
- g5 — h4,
- e7 — f6,
- d6 — e5,
- e5 : c3,
- f8 — e7,
- e7 — d6,
- d6 — c5,
- d8 — e7,
- c5 — b4,
- h6 — g5,
- c7 : e5,

13. a5 : c7,

14. d4 — c5,

15. b2 — c3,

16. f2 — g3,

17. g1 : g5,

18. c3 — d4,

19. c5 — d6,

20. g5 — f6,

21. f6 — e7,

b8 — h2,

f6 — g5,

g5 — f4,

h4 : f2,

h2 — g1K,

e5 : c3,

c3 — b2,

b2 — a1K,

Kg1 — h2,

Valged andsid alla.

18. ja 25. aprillil s. a. leidsid aset Tallinna Vene gümnaasiumi ruumides kabe-võistlused I Eesti realkooli ja Vene linna gümnaasiumi õpilaste vahel. Iga pool pani 7 mängijat välja. Võitis Vene gümnaasium 21:7.

Tallinna I realkooli kabemestriks sai Georg Pärnpuu. II auh. sai Artur Liblik, III — Rinaldo Moikov.

EESTI ÕPETAJATE LIIDU

NOORUSMAA

NOORSOO
AJAKIRI

ILMUB JUULIST ALGADES KAKS KORDA KUUS

Noorusmaa

on aknaks, kust noored näevad kõike neile huvitavat

Noorusmaa

avab noorile kirjanduse- ja kunstiilma

Noorusmaa

on koondanud enda ümber suure kaastöölise pere

Noorusmaa

pakub huvitavat ja vaimukat ajaviidet

Noorusmaa

toob igas n-ris lahendamiseks huvitavaid auhinnaülesandeid

Noorusmaa

üksed on avatud kõigile noorile

NOORUSMAA tellimishind teisel poolaastal 200 mk. Üksiknumber 20 mk.
Toimetus ja talitus Tallinn, Rataskaevu 22